Recipient of the International Award for Institutional Excellence from Commonwealth of Learning twice
'Swachh Campus Ranking 2019' awarded by Ministry of Human Resource Development, New Delhi

ज्ञानगंगा घरोघरी

Yashwantrao Chavan Maharashtra Open University
Nashik-422222

♦ PROSPECTUS ♦

Bachelor of Commerce (B.COM-UGG02)
(As per NEP-2020)
School of Commerce and Management

January Session 2026

B.COM - (UGG02)

Index

1. About School

2. B.Com Programme Structure

2.1 Duration

2.2. Medium

2.3. Multiple Entry and Multiple Exit

2.4 Course Structure for B.COM

2.5Credit Points

2.6 Learning Method

3. Evaluation Procedure

3.1 Evaluation Pattern

3.2 End Examination

3.3 Passing Criteria

4. Admission Procedure for F.Y.B.Com

4.1 Eligibility Criteria

5. Programme Fees

5.1 F.Y. Programme Fee

5.2 Registration Procedure

6. Academic Bank Of Credit

7. Cyber Security Course(UG)-English(CSC101)

8. C126- IBM Certificate program in Generative AI &Prompt Engineering

9. Regional Centres

10. Instructions/Contacts

11. Appendices

Appendix 1: Online Admission Process flow for Candidate not having 16 Digit P.R.N.
Online Admission Process flow for Candidate who already having1 6 Digit P.R.N.
Appendix2:उमेदवार/अध्ययनार्थीकरारनामाCandidate/Student Agreement at the time of Admission
Appendix3:गरीबविद्यार्थीसहाय्ययोजनानियमावली
Appendix4: University Grants Commission Resolution (2004)
Appendix5:G.R.ofEquivalencyfor10thand12th
Appendix6: एकापेक्षाअधिकशिक्षणक्रमांनाप्रवेश
Appendix7:G.R.ofEquivalency
Appendix 8: Letter of Recognition from UGC
Appendix9:विद्यार्थीसहायताआणिविद्यार्थीकल्याणयोजना
Appendix10: Student Corner

1. About School

The School of Commerce and Management is one of the eight schools of studies located at the headquarters of the university. Through its quality policy aims to enhance and sustain excellence of its educational programmes. The school offers various programmes by which student can update his knowledge, ability and managerial skills while working in his /her profession. All the programmes offered by the school have become extremely popular and are among the best in Distance Learning Programme methods.

1.1Mission of the School

1. To help in increasing knowledge in the field of commerce, management and allied sectors.
2. To provide well educated manpower to service and manufacturing sector, industries, institutions etc.
3. To offer enriching learning experiences to aspiring managers.
4. To enable students to realize their full potential.
5. To ensure that student serves as agent of continuous improvement and change.
6. To encourage entrepreneurship and service orientation.
7. To extend the frontiers of knowledge in management through cutting-edge research.
8. To disseminate knowledge through a portfolio of educational programmes and publications.

1.2 Objectives of the B.COM Programme

1. To educate and train learners to a skilled level of expertise in the field of Commerce.
2. To develop human resources useful in the field of Commerce.
3. To impart education related to multi-skill development
4. To help learners to inculcate Indian ethos values.
5. To meet the demand of commerce professionals at various Industries and Service Sectors.
6. To develop the unique capabilities of Learners.
7. To Provide multi-disciplinarily and a holistic education for learners.

8. To promote each student's holistic development in both academic and non-academic spheres.
9. To ensure holistic development of Commerce students.
10. To encourage entrepreneurship among students pursuing education in the field of Commerce.
11. To enhance the employability skills of the commerce students.
12. To enhance the capability of the students improve their decision-making skills.

2. B.Com Programme Structure

2.1 Duration

The minimum duration of this programme is **Three** years, although student may complete the programme gradually with in maximum period **Six** years.

2.2 Medium

The medium of instruction for the B.COM is **English**

2.3 Multiple Entry and Exist System

The B.Com Programme is designed with **flexibility** to allow students to **enter and exit** at different stages based on their academic and personal needs. Each semester carries **22credits**, and the programme is as follows:

Entry Point:

i. Students typically enter the programme in the **first semester (1Year)** after qualifying as per admission criteria.
ii. In Special cases (like lateral entry or credit transfer from recognized institutions), students may **enter at a later stage**, subject to eligibility and credit equivalency.

Exit Option:

i. After 1 Year (2 Semesters / 44 credits): additional 4credit core NSQF course/Internship with Certificate Exit with a **Certificate in Commerce**

ii. After 2 Years (4 Semester / 88 Credits): an additional 4credit core NSQF course/Internship with Certificate Exit with a **Diploma in Commerce**

iii. After 3 Years (6 semester / 132 Credits): Awarded **B.Com Degree**

Re-entry or Lateral Entry: Students, opting for exits at any level, will have the option to re-enter the programme from where they had left off, in the same or in a different Higher education institution within three years of exit and complete the degree programme within the stipulated maximum period of seven years from date of admission to first year UG. Re-entry at various levels for lateral entrants in academic programme shall be based on the earned and valid credits as-deposited and accumulated in the Academic Bank of Credits (ABC) through Registered Higher Education Institutions (RHEI) and proficiency test records. Lateral entry into the programme of study leading to the UG Diploma/ Three year UG Degree will be based on the validation of prior learning outcomes achieved and subject to availability based on intake capacity.

2.5 Course Structure for B.COM

Level 4.5
Semester I

Sr. No.	Course Code	Course Name		Credit	Marks
01	COMC101	Accounting and Financial Management – I	Major	4	100
02	COMC102	Introduction to Business	Major	2	50
	Select any two open elective courses from basket				
	BA-इतिहास पदवी शिक्षणक्रम (मानवविद्या व सामाजिकशास्त्रे विद्याशाखा)				
03	HISE101	आधुनिक इतिहासातील राजकीय आणि धार्मिक संकल्पना	OE	2	**50**
04	HISE102	आधुनिक इतिहासातील सामाजिक आणि आर्थिक संकल्पना	OE	2	**50**
	OR				
	BA-लोकप्रशास पदवी शिक्षणक्रम (मानवविद्या व सामाजिकशास्त्रे विद्याशाखा)				
03	PADE101	शिवकालीन प्रशासन	OE	2	**50**
04	PADE102	भारतीय प्रशासन	OE	2	**50**
	OR				
	School of Online Learning				
03		सायबर सुरक्षा **(सदर अभ्यासक्रम विद्यार्थ्यासाठी शिक्षणक्रमाच्या शुल्का व्यतिरिक्त रु.500 अतिरिक्त शुल्क भरून उपलब्ध आहे.)**	OE	2	**50**
	OR				

	Discipline: Computer Science(School of Computer Science)				
03	CMPE001	Digital Literacy and Cyber Hygiene	OE	2	50
04	CMPE002	Python for Beginners	OE	2	50
	OR				
	Discipline: Physics (School of Science)				
03	PHYE101	Physics of Daily Life	OE	2	50
04	PHYE102	Materials in Daily Life	OE	2	50
	OR				
	Discipline: Chemistry(School of Science)				
03	CHEE101	Chemistry in Everyday Life	OE	2	50
04	CHEE102	Industrial Safety Management	OE	2	50
	OR				
	Discipline: Mathematics(School of Science)				
03	MATE101	Mathematics for Competitive Exam-I	OE	2	50
04	MATE102	Logical Reasoning and Data Interpretation	OE	2	50
	OR				
	Discipline: Botany (School of Science)				
03	BOTE101	Bio fertilizers	OE	2	50
04	BOTE102	Mushroom Culture Technology	OE	2	50
	OR				
	Discipline: Zoology (School of Science)				
03	ZOOE101	Vermicomposting Management	OE	2	50
04	ZOOE102	Sericulture Management	OE	2	50
	OR				
	Discipline: Environmental Science(School of Science)				
03	EVSE101	Biodiversity Of India	OE	2	50
04	EVSE102	Futuristic Approach For Smart City	OE	2	50
05	COMV103	Financial Literacy - I	VSC	2	50
06	COMS104	Office Management – I	SEC	2	50
07	VECD101	Introduction to Constitution of India	VEC	2	50
08	AECL101	Listening and Speaking Skills	AEC	2	50
	Select any one IKS courses from basket				
09	IKSK101	Art and Ancient languages in the Indian Knowledge system (भारतीय ज्ञान परंपरेतीर	IKS	2	50

		करा आणि प्राचीन भाषा)			
	IKSK102	Indian Knowledge System: Social Science (भारतीय ज्ञान परंपरा: सामाजिकशास्त्रे)	IKS	2	50
	IKSK103	Indian Knowledge System: Health Science (भारतीय ज्ञान परंपरा: आरोग्यशास्त्र)	IKS	2	50
	IKSK104	Science and Technology in the Indian Knowledge System (भारतीय ज्ञान परंपरेच्या अनुषंगाने विज्ञान आणि तंरज्ञान)	IKS	2	50
	IKSK105	Indian Knowledge System-Generic(Online) (भारतीय ज्ञान प्रिारी : सामान्य (ऑनलाईन))	IKS	2	50
	Select Any One Co-curricular Courses From Basket				
10	CCRX101	Health and Wellness-I	CC	2	50
	CCRX102	Yoga Education-I	CC	2	50
	CCRX103	Sport and Fitness-I	CC	2	50
	CCRX104	Cultural Activity-I	CC	2	50
	CCRX105	NSS-I	CC	2	50
	CCRX106	Fine/Applied/Visual/Performing Arts-I	CC	2	50
		Total Credit		**22**	**550**

(Major, OE-Open Elective Courses, VSC- Vocational Skill Courses, SEC- Skill Enhancement Courses, VEC- Value Education Courses, AEC- Ability Enhancement Courses, IKS- Indian Knowledge System and CC- Co-curriculum Courses)

Semester II

Sr. No.	**Course Code**	**Course Name**		Credit	**Marks**
01	COMC106	Accounting and Financial Management – II	Major	4	100
02	COMC107	Entrepreneurship and Business Development	Major	2	50
03	COMM108	Basics of Business Economics	Minor	2	50
	Select any two open elective courses from basket				
	BA-इतिहास पदवी शिक्षणक्रम (मानवविद्या व सामाजिकशास्त्रे विद्याशाखा)				
04	HISE103	भारतातील प्रबोधन चळवळ	OE	2	**50**
05	HISE104	भारतातील समाजसुधारणेचा विचार आणि फलश्रुती	OE	2	**50**
	OR				
	BA-लोकप्रशासन पदवी शिक्षणक्रम (मानवविद्या व सामाजिकशास्त्रे विद्याशाखा)				
	PADE103	भारतातील सनदी सेवा	OE	2	**50**
	PADE104	भारतातील प्रमुख संविधानिक आणि वैधानिक आयोग	OE	2	**50**
	OR				

	Discipline: Computer Science(School of Computer Science)				
04	CMPE003	Artificial Intelligence and Society	OE	2	50
05	CMPE004	Introduction to Data Analytics with Excel and Google Sheets	OE	2	50
	OR				
	Discipline: Physics (School of Science)				
04	PHYE103	Renewable Energy for Daily Life	OE	2	50
05	PHYE104	Energy Audit	OE	2	50
	OR				
	Discipline: Chemistry(School of Science)				
04	CHEE103	Pesticides Chemistry	OE	2	50
05	CHEE104	Food Safety Adulteration & Detection	OE	2	50
	OR				
	Discipline: Mathematics(School of Science)				
04	MATE103	Mathematics for Competitive Exam-II	OE	2	50
05	MATE104	Statistics for Research	OE	2	50
	OR				
	Discipline: Botany (School of Science)				
04	BOTE103	Nursery and Gardening	OE	2	50
05	BOTE104	Floriculture	OE	2	50
	OR				
	Discipline: Zoology (School of Science)				
04	ZOOE103	Poultry Management	OE	2	50
05	ZOOE104	Goat Farming	OE	2	50
	OR				
	Discipline: Environmental Science(School of Science)				
04	EVSE103	Environmental Economics	OE	2	50
05	EVSE104	Ecotourism	OE	2	50
06	COMV109	Financial Literacy – II	VSC	2	50
07	COMS110	Office Management – II	SEC	2	50
08	AECL102	Reading and Writing Skills	AEC	2	50
09	VECD102	Environmental Education	VEC	2	50
10	**Select Any One From Basket**		CC	2	50
	CCRX107	Health and Wellness-II			
	CCRX108	Yoga Education-II			
	CCRX109	Sport and Fitness-II			
	CCRX110	Cultural Activity-II			
	CCRX111	NSS-II			
	CCRX112	Fine/Applied/Visual/Performing Arts-II			
	Total Credit			**22**	**550**

Exist Option: Exit Option Award of UG Certificate in Major & minor of Commerce with 44 Credit & and 4 Credit core NSQF course/Internship with Certificate.

(Major, Minor, OE-Open Elective Courses, VSC- Vocational Skill Courses, SEC- Skill Enhancement Courses, AEC- Ability Enhancement Courses, VEC- Value Education Courses, and CC- Co-curriculum Courses)

Second Year B.COM

Level 5.0

Semester III

Sr. No.	Course Code	Course Name		Credit	Marks
01	**COMC201**	Accounting and Financial Management III	Major	4	100
02	COMC202	Traditional Business Practices in India	Major	4	100
03	COMM203	Business Economics –I	Minor	4	100
04	CSC101	Cyber security	Audit Course	-	-
Note: Cyber Security (CSC101) is a mandatory audit course conducted online, and its examination will also be conducted online. The marks/credits obtained in this course will not be considered while determining the academic grade/class. (For detailed information, refer to point no.07)					
	Select any One open elective courses from basket				
	BA-इतिहास पदवी शिक्षणक्रम (मानवविद्या व सामाजिकशास्त्रे विद्याशाखा)				
04	HISE201	महाराष्ट्राची परिकल्पना	OE	2	50
		OR			
	BA-लोकप्रशासन पदवी शिक्षणक्रम (मानवविद्या व सामाजिकशास्त्रे विद्याशाखा)				
	PADE201	मानवी हक्क प्रशासन	OE	2	50
		OR			
	Discipline: Computer Science				
04	CMPE005	Web Tools for Digital Communication	OE	2	50
	OR				
	Discipline: Physics (School of Science)				
04	PHYE201	Physics of Sound &Music	OE	2	50
	OR				
	Discipline: Chemistry(School of Science)				
04	CHEE201	Fuel Chemistry	OE	2	50
		OR			
	Discipline: Mathematics(School of Science)				
04	MATE201	Mathematics for Finance	OE	2	50
		OR			
	Discipline: Botany (School of Science)				
	OR				

	Discipline: Zoology (School of Science)				
04	ZOOE201	Dairy Production & Management	OE	2	50
	OR				
	Discipline: Environmental Science(School of Science)				
04	EVSE201	Sustainable Development Goal &Society	OE	2	50
05	COMV204	Tourism Management	VSC	2	50
06	AECL201 **OR** AECL203	**Select Any ONE** मराठी भाषा आणि साहित्य अभ्यास – I OR हिंदी भाषा और साहित्य अभ्यास – I	AEC	2	50
07	COMF205	Field Project	FP	2	50
08	**Select Any One From Basket**		CC	2	50
	CCRX201	Health and Wellness-III			
	CCRX202	Yoga Education-III			
	CCRX203	Sport and Fitness-III			
	CCRX204	Cultural Activity-III			
	CCRX205	NSS-III			
	CCRX206	Fine/Applied/Visual/Performing Arts-III			
	Total Credit			**22**	**550**

(Major, Minor, OE- Open Elective Courses, VSC- Vocational Skill Courses, AEC-Ability Enhancement Courses, FP- Field Project, CC- Co-curriculum Courses)

Semester IV

Sr. No.	Course Code	Course Name		Credit	Marks
01	COMC207	Accounting and Financial Management –IV	Major	4	100
02	COMC208	Functions of Management	Major	4	100
03	COMM209	Business Economics –II	Minor	4	100
	Select any one open elective courses from basket				
	***BA*-इतिहास पदवी शिक्षणक्रम (मानवविद्या व सामाजिकशास्त्रे विद्याशाखा)**				
04	HISE202	छत्रपती शिवाजी महाराज आणि त्यांचा काळ	OE	2	50
	OR				
	***BA*-लोकप्रशास पदवी शिक्षणक्रम (मानवविद्या व सामाजिकशास्त्रे विद्याशाखा)**				
04	PADE202	माहितीचा अधिकार:स्वरूप आणि कार्यपद्धती	OE	2	50
	OR				
	Discipline: Computer Science				
04	**CMPE006** **OR**	Introduction to Digital Marketing and Analytics	OE	2	50

	CMPE007	OR Work Life Balance			
	OR				
	Discipline: Physics (School of Science)				
04	PHYE202	Physician Sports	OE	2	50
	OR				
	Discipline: Chemistry(School of Science)				
04	CHEE202	Chemistry of Cosmetics	OE	2	50
	OR				
	Discipline: Mathematics(School of Science)				
04	MATE202	Basics of Actuarial Science			
	OR				
	Discipline: Botany (School of Science)				
04	BOTE202	Sustainable Agriculture	OE	2	50
	OR				
	Discipline: Zoology (School of Science)				
04	ZOOE202	Nutrition, Health and Hygiene	OE	2	50
	OR				
	Discipline: Environmental Science(School of Science)				
04	EVSE202	Environmental Law	OE	2	50
05	COMV210	Mall Management	VSC	2	50
06	AECL202 OR AECL204	मराठी भाषा आणि साहित्य अभ्यास – II OR हिंदी भाषा और साहित्य अभ्यास – II	AEC	2	50
07	COMF211	Field Project	FP	2	50
08	**Select Any One From Basket**				
	CCRX207	Health and Wellness-IV	CC	2	50
	CCRX208	Yoga Education-IV	CC	2	50
	CCRX209	Sport and Fitness-IV	CC	2	50
	CCRX210	Cultural Activity-IV	CC	2	50
	CCRX211	NSS-IV	CC	2	50
	CCRX212	Fine/Applied/Visual/Performing Arts-IV	CC	2	50
	Total Credit			**22**	**550**

Exist Option: Exit option Award of UG diploma in Major & Minor of Commerce with 88 Credits and an additional 4credit core NSQF course/Internship with Certificate

(Major, Minor, OE- Open Elective Courses, VSC- Vocational Skill Courses, AEC-Ability Enhancement Courses, FP- Field Project, CC- Co-curriculum Courses)

Third Year B.COM
Level 5.5
Semester V

Sr. No.	Course Code	Course Name		Credit	Marks
01	COMC301	Accounting and Financial Management – V	Major	4	100
02	COMC302	Management: Production and Finance	Major	4	100
03	COMC303	Value Education	Major	2	50
		Select Any one			
04	COME304 OR COME305	Cost Accounting-I **OR** Export Marketing-I	**Elective**	4	100
05	COMM306	Business Economics-III	Minor	4	100
06	COMV307	Digital Marketing	VSC	2	50
07	COMF308	Field Project	FP	2	50
	Total Cedit			**22**	**550**

(Major, Minor, E- Elective Courses, VSC- Vocational Skill Courses, FP- Field Project)

Semester VI

Sr. No.	Course Code	Course Name		Credit	Marks
01	COMC309	Accounting and Financial Management – VI	Major	4	100
02	COMC310	Organizational Behavior	Major	4	100
03	COMC311	Cyber Security	Major	2	50
		Select Any one(Elective)			
04	COME312 OR COME313	Cost Accounting-II OR Export Marketing-II	Elective	4	100
05	COMM314	Business Economics-IV	Minor		100
06	COMO315	OJT/Internship	OJT	4	100
	Total Credit			**22**	**550**

Exist Option: Exit Option Award of UG Degree in Major of Commerce
(Major, Elective, Minor, OJT-On Job Training)

Important Notes:

1. **Open Elective courses** are interdisciplinary Courses that learners must choose from the basket of other Schools OE only. All text books of the Open Elective courses will be made available to students only in e-book format on the official website of the University.

2. The detailed guidelines regarding **Co-curriculum courses (CC)**, **Field project (FP) and On Job Training (OJT)** shall be provided separately on the university's official website. The learners are advised to check website regularly for these guidelines and other announcements.

3. Learner can of choose any **Co-curriculum courses (CC)** from the basket in all semester.

4. Additional Nominal Fee for issuing Certificate in Commerce, Diploma in Commerce, and B.Com Degree Certificate after exit of First Year and second Year respectively may be applicable as per the university rules.

5. Learner can of choose any **Open Elective courses (OE)** from the basket in all semester

6. The learner should choose the same Ability Enhancement Courses for all semesters.

7. For the courses IKSK101 Art and Ancient languages in the Indian Knowledge system (भारतीय ज्ञान परंपरेतील कला आणि प्राचीन भाषा), IKSK102 Indian Knowledge System: Social Science (भारतीय ज्ञान परंपरा: सामाजिकशास्त्रे) IKSK103 Indian Knowledge System: Health Science (भारतीय ज्ञान परंपरा: आरोग्यशास्त्र), IKSK104 Science and Technology in the Indian Knowledge System (भारतीय ज्ञान परंपरेच्या अनुषंगाने विज्ञान आणि तंत्रज्ञान), the textbooks are available only in the Marathi language, even for students those who opted for English medium. Course guidance, assignments, and the final examination question papers will also be provided in Marathi only. However, students will have the freedom to write their answers either in Marathi or in English.

2.6 Credit Points

All courses offered carry a certain value in terms of credit-points. A credit point is a way of expressing the learning hours required to study a certain unit, in a book or a course.

Generally, one credit point is considered equivalent to about 30 learning hours. These learning hours could mean the time you spend in reading, note- taking, listening to

lectures, participating in discussions on the topic, listening to audios, viewing especially prepared videos, etc. The learner requires earning132 credit points in order to be considered eligible for the complete for the UG Degree of Bachelor of Commerce.

2.7 Learning Method

The students of the Open University do not go to the college every day. They do not have regular time for their studies. The Open University has independently developed a learning method for such students. This method has the following components:

❍ Self-Instructional material.

❍ Soft copy (PDF format) of study material is available on official website

❍ Counselling during contact sessions at the study centre by the subject experts.

Special Features of the Study Material

The learners are given the online syllabus of the c o u r s e s and study material (PDF). The electronic versions of the study material (SIM- Self instructional material) are available on official website of the university (http://ycmou.digitaluniversity.ac). One can understand the study material through one reading because it is divided into small units. There are questions for each unit so as to revise and review the comprehension of the reading material. It helps the learners to study a specific topic .If the learner has any difficulty; he or she can make a note of it .He /she can discuss these noted difficulties with the counsellor during the contact session at the study centre.

■ **Nature of Contact Sessions**

During the contact sessions, the counsellors are supposed to guide/discuss with the learners, based on the course material. The learners can solve their difficulties by discussing with their colleagues as well as with the counsellors during contact sessions.

Apart from this contact sessions, learners will have to attend practical as well as various training schedule conducted by the respective study centers.

3. Evaluation Procedure

3.1 Evaluation Pattern

The evaluation pattern of the Programme consists of the following components.

For major theory course of 100 marks, there will be 70 marks for University Assessment (End Examination [EE]) and 30 marks for Continuous Assessment (Home Assignments [CA]). University Assessment (End Examination) Learner will have to obtain minimum 40% marks to pass in each course in university assessment and continuous assessment

separately. The marks obtained by the learner in Continuous Assessment will be shown separately in the Mark Sheet. **The Evaluation of all co-curricular (CC) courses will be done totally at respective study centre only.**

(A) Internal Assessment (Continuous Assessment i.e. Home Assignment): 30 Marks

University will upload the home assignment questions on university website http://ycmou.digitaluniversity.ac learners should download the home assignment questions from the university website. The learners must submit neatly hand-written home assignments in soft copy format through the Home Assignment submission portal, as per the schedule declared by the University. **Learners should follow the university guidelines regularly and communicate with their respective Learner Support Centres for submission of their assignments within stipulated time.** Assignments submission for each course must be completed within the stipulated dates in the same semester of an academic year as communicated by the University.

Project Work / Practical / Viva-Voce: Evaluation of this component will be based either on Project Work/ Practical/Viva-voce OR all the three combination of these components as directed depending upon course contents.

3.2 End Examination End Examination (EE) – 70 Marks.

Evaluation conducted at the end of the learning period through an examination. The End Examination will be of 70 marks for 4 credit courses and of 35 marks for 2 credit courses. The university will conduct end examination as per the schedule declared in advance. The learner will have to obtain minimum 40% marks to pass in each component.

Evaluation Pattern

Components	Number of Credits	University Assessment	Continuous Assessment	Total Marks	Passing Marks
Theory Papers	4	70	30	100	Secure minimum 40% marks in University Assessment as well as Continuous Assessment Separately.
	2	35	15	50	
Field Project/OJT	4	50	50	100	
Research Projects	4	50	50	100	
	6	75	75	150	

3.3 Passing Criteria

A student must secure at least 40% marks in each component of every course to pass that course.

Detailed evaluation structure of Field Project

Module	Unit	%of Distribution of Marks
1	Basic structure of society, key definition of problem area, analysis of preliminary data	30
2	Classroom-work-correspondence, formats, interactions and liaising	10
3	Field work and data gathering	30
4	Analysis and reporting	20
5	Feedback to community	10
	Total	100

Detailed evaluation structure of OJT

Sr. No.	Component	%of Distribution of Marks
1	On job work/duties	30
2	Work report	30
3	Attendance 90%ormore (20%) 70%to89% (15%) 50%to69% (10%) Lessthan50% (0%)	20
4	Viva Voce	20
	Total	100

The final result of the student after considering the performance for all academic years will be declared on the basis of the following:

(A) Credit Based Semester System (CBSS): Under the CBSS, the requirement for awarding a degree or diploma or certificate is prescribed in terms of number of credits to be completed by the students.

(B) Credit Point: It is the product of grade point and number of credits for a course.

(C) Credit: A unit by which the course work is measured. It determines the number of hours of instructions required per week. One credit is equivalent to around 30 hours of learning activities.

(D) Cumulative Grade Point Average (CGPA): It is a measure of overall cumulative performance of a student over all semesters. The CGPA is the ratio of total credit points secured by a student in various courses in all semesters and the sum of the total credits of all courses in all the semesters. It is expressed up to two decimal places.

(E) Grade Point: It is numerical weight allotted to each letter grade on a 10-point scale.

(F) Letter Grade: It is an index of the performance of students in a said course. Grades are denoted by letters O, A+, A, B+ B, C, P and F. The UGC recommends a 10-point grading system with the following letter grades and points as given below.

Letter Grades and Grade Point

Marks Obtained out of 100	**Grade Points**	**Semester GPA/Program CGPA Semester/Program**	**%of Marks**	**Alpha Sign/Letter grade point**
90-100	10	9.00-10.00	90.0-100	O(Outstanding)
80-89.99	9	8.00-<9.00	80.0-<90	A+(Excellent)
70-79-99	8	7.00-<8.00	70.0-<80	A(Very Good)
60-69.99	7	6.00-<7.00	60.0-<70	B+(Good)
55-59.99	6	5.50-<6.00	55.0-<60	B (Above Average)
50-54.99	5	5.00-<5.50	50.0-<55	C(Average)
40-49.99	4	4.00-<5.00	40.0-<50	P(Pass)
0-39.99	0	Below4.00	Below40	F (Fail)
		AB(Absent)		Absent

(G) Semester Grade Point Average (SGPA): It is measure of performance of work done in a semester. It is ratio of total credit points secured by a student in various courses registered in a semester and the total course credits taken during that semester. It shall be expressed up to two decimal places.

(H) Semester: Each semester will consist of 15-18 weeks of academic work equivalent to 90 actual teaching days.

(I) Transcript or Grade Card or Certificate: Based on the grades earned, a grade certificate is issued to all the registered students after every Semester. The grade certificate will display the course details (code, title, number of credits, grade secured) along with SGPA of the semester and CGPA earned till that semester.

(J) All the generic electives shall be of theoretical in nature: They shall be implement educing online mode of delivery. The examination of such courses shall be conducted using online and on- demand methodology.

(K) In assessing the performance of the students in examinations, the usual approach will be to award marks based on the examinations conducted at various stages (session, mid-term, end semester etc.) in a semester. The numeric marks obtained in such examinations shall be converted to appropriate letter grades. In order to avoid the variations, the UGC recommendations shall be followed. The following system to be implemented in awarding the grades and CGPA under the credit based semester system.

(L) Grading:

i. The examinees shall be evaluated for internal assessment and end examination as per the evaluation pattern for the respective courses. The numerical marks in the aggregate shall be converted to the appropriate Letter grade and Grade point on prorate basis, i.e. using scaling down 100 marks to

10. Grade point scale. Thus, a person who has scored 46 marks out of maximum 100 marks in the aggregate shall get C (Average) Grade securing 5points.

i. A student obtaining Grade F shall be considered failed and will be required to reappear in the examination.
ii. For non Credit Courses ‘Satisfactory’ or ‘unsatisfactory’ shall be indicated instead of the letter grade and this will not be counted for the computation of SGPA/ CGPA.
iii. The Universities can decide on the grade or percentage of marks required to pass in a course and also the CGPA required to qualify for a degree taking into consideration the recommendations of the statutory professional councils such as AICTE, MCI, BCI, NCTE etc.

Computation of SGPA and CGPA

The following procedure to compute the Semester Grade Point Average (SGPA) and

Cumulative Grade Point Average (CGPA) shall be followed:

(i)The SGPA is the ratio of sum of the product of the number of credits with the grade points scored by a student in all the courses taken by a student and the sum of the number of credits of all the courses undergone by a student, i.e.

SGPA(Si)=∑(CixGi)/∑Ci

Where Ci is the number of credits of the ith course and Gi is the grade point scored by the student in the ith course

- **Illustration of Computation of SGPA**

(i) Computation of SGPA and CGPA

Illustration for SGPA

Course	**Credit Letter**	**Grade Point**	**Grade (Credit x Grade)**	**Credit Point**
Course1	3	A	8	3x8=24
Course2	4	B+	7	4x7=28
Course3	3	B	6	3x6=18
Course4	3	O	10	3x10=30
Course5	3	C	5	3x5=15
Course6	4	B	6	4x6=24
	20			139

Thus, SGPA=139/20=6.95

Illustration for CGPA

(1) The CGPA is also calculated in the same manner taking into account all the courses undergone by a student over all the semesters of a Programme, i.e.

CGPA=∑ (CixSi)/∑Ci

2. Where Si is the SGPA of the ith semester and Ci is the total number of credits in that semester.

3. The SGPA and CGPA shall be rounded off to 2 decimal points and reported in the transcripts.

Semester I	Semester II	Semester III
Credit:21	Credit:22	Credit:25
SGPA:6.9	SGPA:7.8	SGPA:5.6
Semester IV	Semester V	Semester VI
Credit:26	Credit:26	Credit:26
SGPA:6.0	SGPA:6.3	SGPA:8.0

Thus, CGPA=21x6.9+22x7.8+25x5.6+26x6.0+26x6.3+26x

8.0=6.78

4. Transcript (Format): Based on the above recommendations on letter grades, grade points and SGPA and CGPA, the HEIs may issue the transcript for each semester and a consolidated transcript indicating the performance in all semesters.

Award of Degree: After successful completion of all courses at all years, the degree may be awarded, in person or absentia, during next convocation.

4. Admission Procedure

4.1 Eligibility Criteria

The admission to this programme is based on fulfilling any one of the following criteria –

1. Preparatory programme of YCMOU with minimum 40% marks and completed 21 years of age.
2. H.S.C. or equivalent examination of Maharashtra or other state HSC Board.
3. 11th standard passed (Before 1975).
4. Government recognized diploma of minimum two years after SSC. Eg.D.C.E., D.M.E., D.E.E.,D- pharma, Diary Tech., T.D, A.T.D, N.C.T.U.T.,I .T.I., M.C.V.C
5. Learner who have passed HSC OR equivalent examination from various board as approved by AIU from time to time.

■ Special Instructions

(A) It is necessary to attach following documents along with application form.

(1) Attested photocopy of school leaving certificate or birth certificate.

(2) Attested copies of educational qualification.

(B) Please do not attach any original document along with the application form. University will not be responsible for the same.

(C) In case of change in name, it is allowed only at the beginning of the 1st year. To change the name Learners have to submit Notification in the Government Gazette to University.

Note: As per the policy decision of Yashwantrao Chavan Maharashtra Open University (YCMOU), in line with the university's commitment to ensuring inclusive education, transgender persons, children of farmers who have committed suicide and visually impaired students will get admission with a nominal fee of Rs.200 (Two Hundred) only.

5. Programme Fees (F.Y.)

5.1 First Year Fees

Total F.Y B.Com fee is Rs. 3308/- (Three Thousand Three Hundred Eight only).The details are as follows.

University Share	Rs.2753
Study Centre Share	Rs.555
Total Tuition Fee	**Rs.3308**

A. Mandatory Fees

Sr. No.	Nature of Fees	Amount
1	Registration Fees	200
2	Eligibility Fee	100
3	Identity Card Fee	10
4	Prospectus Fee	50
5	e-Suvidha /e-Services Fee	70
6	Chancellor's Office Event Fee	38
7	Sports Fees	50
8	DSW Fees	50
9	Disaster Management Fee	10
10	Library Fee	10
11	NSS Fee	10
12	Sanvad Fee	10
13	Learner Insurance Fee	20
	Total	**628**

B.

Particulars	
Total Tuition Fee	1600
Exam Fee	**1080**
Mandatory Fee	628
Total	**3308**

Fee Payment Process Important Note: Total Fees of B.Com First Year Rs. 3308/- should be paid online as per prescribed process by the university to the University Account.

Important Note:

1. The Fees for Second Year, & Third Year will be notified in due programme.
2. In accordance with the guidelines issued by the University Grants Commission (UGC), no admissions will be accepted after the prescribed last date of admission.
3. **No Change of Study Center:** once admission is confirmed, a request for change of study center shall be permitted under any circumstances.

5.2 Registration Process

This program is offered through online admission process. Students should follow online process of admission as specified by the university.

The detailed schedule of Online Admission Procedure is/will be published by a separate notification on University Website.

On successful completion of Admission Process, Student should collect the online receipt and should submit it to Study Centre for confirmation of admission.

ADMISSION CANCELLATION AND FEE REFUND POLICY

A learner intending to cancel their admission and seek a refund of fees must ensure that the admission is cancelled on or before the last date of admission, as notified by the University. The learner shall submit a written application for fee refund along with a copy of bank passbook, the original fee receipt and a copy of the admission application.

In case where the request for admission cancellation and fee refund is submitted after completion of the admission process, the refund of fees shall be governed strictly by the rules and guidelines prescribed by the University Grants Commission (UGC), as amended from time to time.

Repeater Examination Form&Fees

If a learner is absent/fails in any of the courses they can appear for the examination in the next examination in the event schedule by filling up the repeater examination

form and requisite fees prescribed by the university from time to time. The present fee is as follows.

	Particulars	Per Paper Fees
	Certificate / Diploma / Degree (excluding Professional & Technical)	Rs. 180/- per paper
	Post Graduate and All Degree program including Professional and Technical Program Written Exam	Rs. 200/- per paper
	Practical / Viva Voce Practical / Studio Work / Term work	Rs. 220/-
	Project / Viva Voce	Rs. 330/-
	Mark-sheet Fee	Rs. 100/-
	Late Fees	Rs. 100/-
	Super Late Fees	Rs. 500/-

Note: -The above mentioned fees may change as per the University Policy.

6. Academic Bank of Credits-ID

As per the National Education Policy- 2020, it is mandatory for you to create the Academic Bank of Credits-ID. You are required to fill up the information regarding your certificates, Diploma, and Name of the Degree in the Digi Locker (ABC-NAD) or else it won't be possible to transfer the credits you earned through other Programmes. You can register your Academic Bank of Credits-ID at the following portal http://www.abc.go.in or you can visit our university website at www.ycmou.ac.in where in you are supposed to click on "Learner Zone" tab. Under the learner zone tab, you will find the "Academic Bank of Credits" option. After clicking on the Academic Bank of Credit options, you will get information and PPT's of how you can create your Academic Bank of Credits ID.

Important Note: All students enrolled to B.Com first, Second, and Third Year should collect the printed Study Material from their respective study centers before the examination. After the declaration of Result student cannot be allow to collect study material

Note regarding Scholarship scheme

Students belonging to SC, ST, OBC, VJ/ NT, SBC and EWS, admitted to Yashwantrao Chavan Maharashtra Open University are eligible to get the Government Scholarship

Scheme. Detailed information regarding the scholarships is available on the university's website under the "Scholarship" tab. Students must carefully read this information and select the appropriate scholarship option while filling out the admission form. Students who opt for the scholarship option during admission are required to fill the online scholarship application on the government's MahaDBT website after admission

7. Cyber Security Course(UG)-English(CSC101)

Component	Details
Course Title	Cyber Security Course (UG)
Course Code	CSC101
Mode of Delivery	Online – LMS Based (Self-learning modules, activities, assessments)
Language	English
Target Audience	Undergraduate Students (All Streams)
Assessment Pattern	Continuous Assessment (CA): 15 Marks University Assessment (UA): 35 Marks
Total Marks	50
Final Exam	Online MCQ Examination through LMS (Multiple Attempts)
Portal Link	https://cs.ycmouonline.ac.in/
Login Credentials	User ID: Student PRN Number Password: cs123
Course Objectives	1. To introduce basic concepts of cyber security and cyberspace. 2. To create awareness about cybercrimes and legal remedies. 3. To educate students on safe use of social media and digital payments. 4. To develop responsible digital behaviour and cyber hygiene.
Course Outcomes	1. Understand core concepts of cyber security and cyber threats. 2. Identify common cybercrimes and reporting mechanisms. 3. Apply best practices for social media and digital payment security. 4. Secure personal computers and mobile devices effectively.
Course Access Procedure	1. Visit the portal https://cs.ycmouonline.ac.in/ 2. Login using PRN and password (cs123) 3. Change password after first login 4. Continue → My Courses 5. Open Cyber Security Course
Important Instructions	• Course completion is mandatory before final exam • Internet connectivity required • Mobile: Minimum 4G • Laptop/Desktop: Minimum 600 Kbps

Syllabus of Cyber Security Program at Undergraduate Level

Course Name - Cyber Security Course (UG)-English - Course Code - CSC101

Module – I : Introduction to Cyber Security

Module Content : Defining cyberspace and overview of computer and web technology, architecture of cyberspace, communication and web technology, Internet and World Wide Web, advent of the Internet, Internet infrastructure for data transfer and governance, Internet society, regulation of cyberspace, concept of cyber security, issues and challenges of cyber security.

Learning Outcomes : After completion of this module, students will be able to understand the concept of cyber security and the issues and challenges associated with it.

Module – II : Cyber Crime and Cyber Law

Module Content : Classification of cybercrimes; common cybercrimes including cybercrimes targeting computers and mobile devices; cyber-crimes against women and children; financial frauds; social engineering attacks; malware and ransomware attacks; zero-day and zero-click attacks; modus operandi of cyber criminals; reporting of cyber crimes; remedial and mitigation measures; legal perspective of cybercrime; Information Technology Act, 2000 and its amendments; cybercrimes and offences; organizations dealing with cybercrime and cyber security in India; case studies.

Learning Outcomes : At the end of this module, students will be able to understand cyber crimes, their nature, available legal remedies, and the procedures for reporting cybercrimes through various platforms.

Practical :

1. Reporting phishing emails.
2. Demonstration of email phishing attack and preventive measures.

Module – III : Social Media Overview and Security

Module Content :
Introduction to social networks; types of social media; social media platforms; social media monitoring; hashtags; viral content; social media marketing; social media privacy; challenges, opportunities, and pitfalls in online social networks; security issues related to social media; flagging and reporting of inappropriate content; laws related to posting inappropriate content; best practices for the use of social media; case studies.

Learning Outcomes :
On completion of this module, students will be able to appreciate various privacy and security concerns related to online social media and understand the procedures for reporting inappropriate content, the underlying legal aspects, and best practices for using social media platforms.

Practical :

1. Reporting and redressal mechanisms for violations and misuse of social media platforms.

Module – IV : E-Commerce and Digital Payments

Module Content : Definition of e-commerce; main components of e-commerce; elements of e-commerce security; e-commerce threats; e-commerce security best practices; introduction to digital payments; components of digital payment systems and stakeholders; modes of digital payments including banking cards, Unified Payments Interface (UPI), e-wallets, Unstructured Supplementary Service Data (USSD), and Aadhaar-enabled payments; common frauds related to digital payments and preventive measures; Reserve Bank of India (RBI) guidelines on digital payments and customer protection in unauthorized banking transactions; relevant provisions of the Payment and Settlement Systems Act, 2007.

Learning Outcomes : After completion of this module, students will be able to understand the basic concepts related to e-commerce and digital payments. They will become familiar with various digital payment modes, related cyber security aspects, RBI guidelines, and preventive measures against digital payment frauds.

Practical :

1. Configuring security settings in mobile wallets and UPI applications.

Module – V : Digital Devices Security, Tools and Technologies for Cyber Security

Module Content :
End-point device and mobile phone security; password policy; security patch management; data backup; downloading and management of third-party software; device security policy; cyber security best practices; significance of host firewall and anti-virus; management of host firewall and anti-virus; Wi-Fi security; configuration of basic security policies and permissions.

Learning Outcomes :
After completion of this module, students will be able to understand the basic security aspects related to computers and mobile devices. They will also be able to use basic tools and technologies to protect their devices.

Practical :

1. Setting, configuring, and managing three password policies in a computer (BIOS, Administrator, and Standard User).
2. Security patch management and updates in computers and mobile devices.
3. Managing application permissions on mobile phones.
4. Installation and configuration of computer anti-virus software.
    1. Installation and configuration of computer host firewall.

8. C127 -IBM Certificate program in Generative AI& Prompt

यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठ, नाशिक
नॅक मानांकित 'अ' श्रेणी
ज्ञानगंगोत्री, गंगापूर धरणाजवळ, गोवर्धन
नाशिक – ४२२ २२२ (महाराष्ट्र) भारत

ज्ञानगंगा घरोघरी

Yashwantrao Chavan Maharashtra Open University, Nashik
NAAC Accredited 'A' Grade
Dnyangangotri, Near Gangapur Dam, Govardhan
Nashik - 422 222 (Maharashtra) India

संकेतस्थळ Website : •www.ycmou.ac.in •https://ycmou.digitaluniversity.ac
ई-मेल E-mail : dir_sol@ycmou.ac.in दूरध्वनी Telephone : (0253) 2230191

स्कूल ऑफ डिजीटल एज्युकेशन / School of Digital Education

SODE/2025/ Date: 14/06/2025

C127 -IBM Certificate program in Generative AI & Prompt Engineering- Commerce

यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठातील बी.ए., बी.कॉम. व इतर शिक्षणक्रमाच्या विद्यार्थ्यांची रोजगार क्षमता वाढावी यासाठी मुक्त विद्यापीठाने **'C127 -IBM Certificate program in Generative AI & Prompt Engineering- B. Commerce'** हा प्रमाणपत्र शिक्षणक्रम पदवी शिक्षणक्रमा बरोबरच करण्याची संधी विद्यार्थ्यांना उपलब्ध करून दिली आहे.

अभ्यासक्रमाची संरचना:

'C127 -IBM Certificate program in Generative AI & Prompt Engineering- B. Commerce' अभ्यासक्रम हा एक ॲड-ऑन कोर्स असून त्यासाठी 2 श्रेयांक आहेत. हा अभ्यासक्रम विद्यापीठाने च्या **ऑनलाईन प्लॅटफॉर्मवर मराठी** भाषेमध्ये उपलब्ध करून देण्यात आला आहे.विद्यार्थ्यांनी हा अभ्यासक्रम पूर्ण केल्यानंतर त्याचे स्वतंत्र प्रमाणपत्र देण्यात येईल. तसेच ह्या अभ्यासक्रमाअंतर्गत विद्यार्थी जनरेटिव्ह AI, प्रॉम्प्ट डिझाइन, डेटा विश्लेषण, स्वयंचलन (automation) आणि व्यावसायिक संवाद कौशल्ये यांसारखी रोजगारक्षम कौशल्ये आत्मसात करू शकतात . ही कौशल्ये त्यांना वित्तीय विश्लेषक, अकाउंटिंग ऑटोमेशन स्पेशालिस्ट, ग्राहक संवाद व्यवस्थापक आणि डिजिटल बिझनेस प्रोफेशनल अशा भूमिकांसाठी सक्षम करतात.

अधिक माहिती:

नोंदणी कालावधी	वर्षभर सुरू
श्रेयांक	2
अभ्यासक्रमाची एकूण वेळ	६० तास
अभ्यास पद्धत	Online- **स्वयंगतीने, स्वयं-अभ्यासाच्या स्वरूपात** (ई-ट्युटोरियल व्हिडिओ, वाचन साहित्य, स्वयंमूल्यांकन व प्रात्यक्षिक प्रकल्पांचा समावेश अभ्यासक्रमातआहे.)
भाषा	मराठी
प्रमाणपत्र	IBM मार्फत (हे प्रमाणपत्र IBM आणि यशस्वी संस्था यांनी प्रमाणित केलेले असून यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठ (YCMOU) कडून मान्यता प्राप्त आहे.)
प्रमाणपत्र स्वरूप	डिजिटल
अभ्यासक्रम पूर्ण करण्याची कमाल मुदत	विद्यार्थ्यांचे अकाउंट सक्रीय झाल्यापासून ६ महिने / १८० दिवस
शुल्क	एकूण शुल्क 1290/-(**सदरचे शुल्क प्रवेश घेतलेल्या मूळ शिक्षणक्रमाच्या व्यतिरिक्त असेल.**)
ऑनलाईन प्लॅटफॉर्म	https://yashex.mkcl.org/#/
विद्यार्थ्यांचा लॉगिन आयडी	IBM अभ्यासक्रमासाठी YCMOU कडून दिलेले PRN हेच लॉगिन आयडी असेल
पासवर्ड	यशस्वी संस्थेकडून, YCMOU कडून फी प्राप्त झाल्यानंतर प्रदान केला जाईल.
नोंदणी/ प्रवेश	मुक्त विद्यापीठाच्या online प्रवेश पोर्टलवरून प्रवेश घेता येईल.- https://admitlivestg.mkcl.org/applicant/#/login?client=YCMOU
मूल्यमापन:	सदर शिक्षणक्रमासाठी कोणतीही अंतिम परीक्षा नसून प्रत्येक मॉड्यूलनंतर सातत्यपूर्ण अंतर्गत मूल्यमापन असेल.

इमरटस प्रोफेसर कविता साळुंके
संचालक, स्कूल ऑफ डिजिटल एज्युकेशन

पाठ्यक्रम

पाठ क्रमांक	पाठाचे शीर्षक	मुख्य मुद्दे
१	जनरेटिव्ह AI ची ओळख	संकल्पना, उपयोग, GAIL (Generative Adversarial Imitation Learning), मॉडेल मूल्यमापन, नैतिकता
२	प्रॉम्प्ट अभियांत्रिकीचे मूलतत्त्व	प्रॉम्प्टचे प्रकार, माध्यमानुसार डिझाइन, human-in-the-loop, explainability
३	प्रभावी प्रॉम्प्ट डिझाइन करणे	स्पष्टता, वैयक्तिकरण, few-shot/zero-shot learning, बहुभाषिक प्रॉम्प्ट
४	संवादात्मक प्रॉम्प्ट व वापरकर्ता सहभाग	UX (User Experience), दृश्य/मौखिक प्रॉम्प्ट, अभिप्राय, reinforcement learning
५	Excel मध्ये जनरेटिव्ह AI चा वापर	सूत्रांसाठी प्रॉम्प्ट, चार्ट्स, automation, डेटा सादरीकरण
६	अकाऊंटिंग व फायनान्समधील जनरेटिव्ह AI	बील प्रक्रिया स्वयंचलन (invoice automation), अंदाज बांधणे (forecasting), फसवणूक शोध, नियमन पालन (compliance)
७	बँकिंग आणि वित्तीय सेवा क्षेत्रातील जनरेटिव्ह AI	कर्ज प्रक्रिया, जोखीम विश्लेषण, AI chatbots, मायक्रो फायनान्स
८	ई-कॉमर्स, रिटेल व पुरवठा साखळीतील जनरेटिव्ह AI	उत्पादन माहिती, साठा अंदाज, किंमत निर्धारण, लॉजिस्टिक्स
९	नैतिक पैलू व व्यावसायिक विकास	पक्षपात (bias), न्याय (fairness), डेटा सुरक्षा, नोकरीवर परिणाम, AI करिअर नियोजन

9. Regional Centers

01. Amravati

V.M.V.to Walgaon Road, Post V.M.V., Amravati 444 604
(Fax)0721-2531444
(Off.)0721-2531445/2531210

02. Aurangabad

Survey No.41, East of the Military boy's Hostel, Nandanvan Colony, Chhavani, Aurangabad 431 002
(Off)0240-2371066, 2371077
(Fax)0240-2371088

03. Mumbai

C/o Jagannath Shankar sheth Municipal School Building, Nana Chowk, GrantRoadMumbai400007
(Off)022-23874186/23874177
(Fax)022-23826135

04. Nagpur

Rao Bahadur D. Laxminarayan Bungalow Law College Campus Ravinagar Chowk, Nagpur440001
(Off)0712-2553724/25
(Fax)0712-2553725

05. Nashik

Old Municipal Corp. Bldg. New Pandit Colony Nashik 422 002
(Off)0253-2317063
(Fax)0253-2576756

06. Pune

C/o Shahir Annabhau Sathe Prashala Gruha, Sadashiv Peth, Kumthekar Marg Pune 411 030
(Off)020-24491107
(Fax)020-24457914

07. Kolhapur

Near Shivaji University Post Office, Vidyanagar, Kolhapur 416004
(Off) 0231-2607022
(Fax) 0231-2607023

08. Nanded

Swami Ramanand Teerth Marathwada University Sports Building, Nanded421606
(Off)02462-236718
(Fax)02462-236718 Mob. No. : 9422247296

10. Instructions/Contacts

Sr. No.	*Type of Query*	*Whom to Contact?*
1.	Academic Matters	Director of School of Commerce & Mgt. YCMOU, Nashik Ph:(0253)2231477
2	Learner Matters	Regional Director, Concerned Regional Centers
3	Examination Related Matters	Controller of Examination Ph : (0253) 2231479 D.R. ExaminationUnit-1, Ph : (0253) 2230716
4	Admission Related Matter	Concerned Regional Centers
5	Difficulties in any course, at the study centre	Counselor, at the study centre
6	Other general difficulties & planning of academic activities, at the study centre	Programme Co-coordinator ,at the Study centre
7	Serious Difficulties ,at the study centre	Study Centre Head, at the study centre
8	Home Assignment	Head, Evaluation Phone : (0253) 2331475

★Learner is requested to contact only concerned person to whom the query is related.

11. Appendices

Appendix1

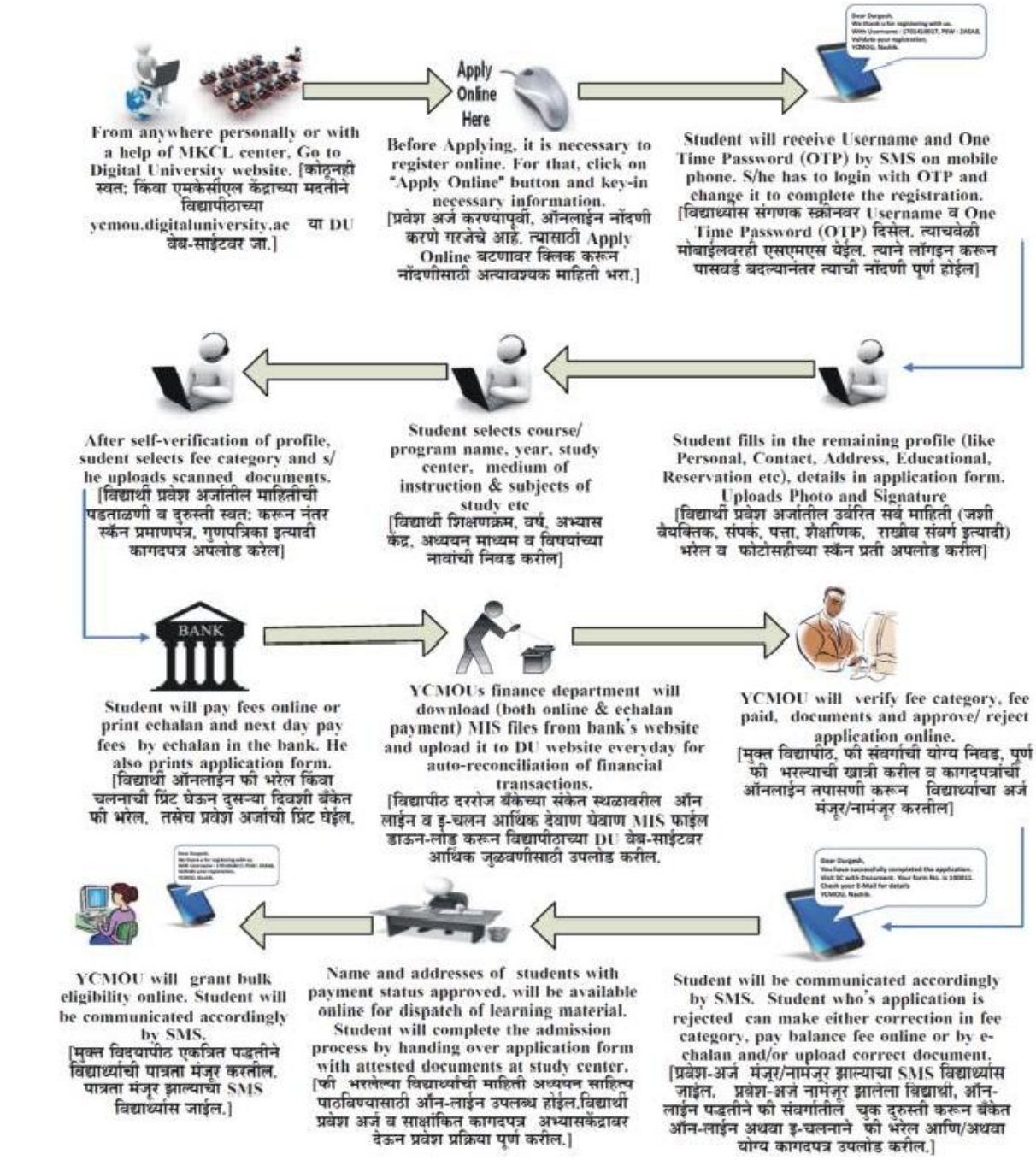
Yashwantrao Chavan Maharashtra Open University, Nashik

यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठ, नाशिक

ज्ञानगंगा घरोघरी

Online Admission Process Flow for Candidate not having 16 Digit P.R.N.

16 अंकी P.R.N. नसलेल्या विद्यार्थ्यांसाठी ऑनलाईन प्रवेश प्रक्रिया

परिशिष्ट २ : उमेदवार / अध्ययनार्थी करारनामा

उमेदवार / अध्ययनार्थी करारनामा

हा करार अध्ययनार्थी किंवा उमेदवार आणि यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठ (यचममुवि) यांच्यामध्ये, अध्ययनार्थी / उमेदवार याने 'Accept' ह्या बटनावर क्लिक केल्यामुळे आपोआप अस्तित्वात आलेला आणि दोन्ही पक्षांना मान्य, कबूल आणि वैध असलेला मानण्यात येईल.

या करारनाम्यात 'उमेदवार' या संज्ञेचा वापर अशा व्यक्तींसाठी करण्यात आला आहे की जो यचममुविमार्फत राबविण्यात येणाऱ्या शिक्षणक्रमात प्रवेश घेऊ इच्छितो आणि 'अध्ययनार्थी ' या संज्ञेचा वापर अशा व्यक्तींसाठी करण्यात आलेला आहे, ज्या व्यक्तीने यचममुविमार्फत राबविण्यात येणाऱ्या शिक्षणक्रमास विहित पद्धतीचा अवलंब करून प्रवेश घेतला आहे.

उमेदवार असे मान्य व कबूल करितो की,

१) त्याने माहितीपुस्तिका तसेच संगणक पडद्यावर उपलब्ध असलेल्या मजकुराचा, माहितीचा, सूचनांचा व्यवस्थित पद्धतीने अभ्यास केला आहे आणि त्यानुसार योग्य त्या कृती केल्या आहेत.

२) त्याने ही खात्री करून घेतलेली आहे की, त्याने निवडलेल्या शिक्षणक्रमास तो पात्र आहे आणि जर तो माहितीपुस्तिका आणि / किंवा संगणक पडद्यावर उपलब्ध माहितीप्रमाणे अपात्र ठरत असेल तर त्याचा प्रवेश ताबडतोब रद्द करण्यात येईल आणि त्याने विद्यापीठात भरलेले शुल्क त्यास आंशिक किंवा पूर्ण स्वरूपात परत मिळणार नाही.

३) त्याने त्यास अध्ययन साहित्य (पुस्तके) कोणत्या स्वरूपात (छापील पुस्तके, इ-बुक, मोबाईल ॲप, दृकश्राव्य फिती, ध्वनिफिती सीडीवर किंवा इंटरनेटवर उपलब्ध असलेला मजकूर) उपलब्ध होणार आहे याची माहिती माहितीपुस्तिकेच्या संबंधित भागातून मिळविली आहे. आणि सदर स्वरूपात अध्ययन साहित्य उपलब्ध होणार आहे याबाबत त्याचे कोणतेही आक्षेप नाहीत आणि तो यापुढे कधीही अध्ययन साहित्य माहितीपुस्तिकेत दिलेल्या स्वरूपापेक्षा वेगळ्या स्वरूपात मिळण्याची मागणी करणार नाही.

४) तो यचममुवि संदर्भातील कोणतीही तक्रार किंवा इतर कोणतेही निवेदन त्यास सादर करावयाचे असल्यास अशी तक्रार किंवा निवेदन तो यचममुविमार्फत उपलब्ध असलेल्या संगणकीय प्रणालीचा (युजर आयडीचा) वापर करून करेल. अशी तक्रार किंवा निवेदन तो तक्रार किंवा निवेदनाचे उद्भवणाऱ्या कारणांच्या दिनांकाच्या तीस दिवसांच्या आत संगणकीय प्रणालीचा वापर करूनच करेल.

५) त्यास हे मान्य व कबूल आहे की, विद्यापीठाला शिक्षणक्रम राबविण्याच्या नियमांमध्ये, धोरणांमध्ये, अध्ययन साहित्यामध्ये, पाठ्यक्रमात बदल करण्याचा अधिकार आहे आणि अशा नियमांमधील धोरणांमधील, अध्ययन साहित्यामधील, पाठ्यक्रमामधील बदल त्यास बंधनकारक असतील आणि याबाबत त्याची कोणतीही तक्रार असणार नाही.

६) तो शिक्षणक्रमाच्या कालावधीमध्ये विद्यापीठात नोंदविलेल्या त्याच्या भ्रमणध्वनी क्रमांकात बदल करणार नाही.

७) त्यास हे मान्य व कबूल आहे की, त्याने नोंदणीच्या वेळेस विद्यापीठात सादर केलेल्या माहितीत बदल करणे (फोटोग्राफ, भ्रमणध्वनी क्रमांक, जन्मतारीख, पत्ता, इत्यादीसाठी) योग्य ते शुल्क आकारण्याचे अधिकार विद्यापीठाने राखून ठेवले आहेत.

८) त्यास हे मान्य व कबूल आहे की, जर विद्यापीठास शासनाकडून (शिष्यवृत्ती विद्यार्थ्यांसंदर्भात) त्याचे शुल्क प्राप्त झाले नाही तर अशा अध्ययनार्थ्यांना परीक्षा देण्यास मज्जाव करण्यात येईल आणि जर परीक्षा दिलेली असेल तर त्याचा निकाल तेव्हापर्यंत राखून ठेवण्यात येईल जेव्हापर्यंत त्याचे शुल्क विद्यापीठास प्राप्त होत नाही.

९) त्यास याचीही कल्पना आहे की, त्याच्याकडून कोणतीही असत्य, अपुरी माहिती दिली गेल्यास त्याचा प्रवेश रद्द करण्यात येईल आणि जर त्यास पदवी किंवा पदविका निर्गमित करण्यात आलेल्या असतील तर अशा प्रकारे असत्य, अपूर्ण माहिती मिळाल्याचे सिद्ध झाल्यानंतर त्याची पदवी, पदविका रद्दबातल करण्यात येईल.

१०) तो विद्यापीठाचे संकेतस्थळ (ycmou.digitaluniversity.ac. OR ycmou.ac.in) येथे नियमितपणे भेट देईल आणि तेथे देण्यात आलेल्या शैक्षणिक किंवा प्रशासकीय स्वरूपाच्या सूचनांचे (उदाहरणार्थ, परीक्षा हॉलतिकीट डाऊनलोड करणे आणि त्याची छपाई करणे) काटेकोरपणे पालन करेल.

११) तो विद्यापीठाच्या शिक्षणक्रमाचा अभ्यास अपेक्षित असलेल्या परिश्रम, शिस्त, प्रामाणिकपणे करेल. तसेच आपले वर्तन विद्यापीठाचा सुयोग्य अध्ययनार्थ्याप्रमाणे करेल आणि अशी कोणतीही कृती करणार नाही की जी विद्यापीठाच्या अध्ययनार्थ्यास शोभणार नाही.

परिशिष्ट २ : Candidate/Student Agreement at the time of Admission

Candidate/Student Agreement at the time of Admission

This is an agreement between the student or candidate and the YCMOU which is entered into by virtue of the candidate for admission clicking on "ACCEPT" button on the online admission portal at the time of admission to a program using online admission process.

In this agreement the term "candidate" is used to mean the person who proposes to take admission to a program in YCMOU and the term "student" is used to mean a person who has been admitted to a program of the YCMOU after fulfilling all the conditions thereof.

The candidate undertakes that -

1. He has gone through the prospectus and the on-screen narrations or directions and has sincerely responded to the on-screen directions.
2. He has ensured that he is eligible to the program to which he proposes to take admission and that if it is found otherwise, (that is, if he is found not to be fulfilling the conditions of the eligibility at any time as per the rules mentioned in the prospectus or the on-line narrations) his admission will be summarily cancelled and the fees paid to the university will not be refunded in part or in full.
3. The information about the medium/mode of delivery of the Study Material (for example printed books, e-books, mobile app, audio/video material available on internet or through CD/DVD, etc) has been duly studied by me in the relevant pages of the prospectus and I have no objection to the said mode of delivery. He shall not make any demands on the methods or medium of delivery other than that mentioned in the prospectus.
4. He shall make any representations to the YCMOU by logging on as a student in respect of any activities of grievances within a period of thirty days from the date of cause of the grievances or by an email to the university at the designated e-mail address.
5. He understands that the University reserves right to make changes in the rules or syllabi or learning material or any other policy matter as a matter of urgency and that such changes in the rules, syllabi or policy matters shall be binding and applicable on him and that he shall not make objections to such changes.
6. He shall not change his mobile number as registered with the University during the time of admission to the program.
7. He understands that the University shall levy charges on changes in profiles of the student, including the photograph, mobile number, date of birth, etc.
8. He understands that in case the University does not receive the fees from the Government (in case of Scholarship or Free-ship candidates), the student may be barred from taking examinations and his results shall not be declared till such time that the fees have been received.
9. He understands that any incorrect or incomplete information given by him is liable to cancellation of his admission or withdrawal of degree or diploma awarded to him as and when the university gets to know of such supply of incomplete or incorrect information.
10. He shall visit the University's website (ycmou.digitaluniversity.ac and ycmou.ac.in) regularly and undertake necessary steps for academic and administrative purposes as expected from him including downloading of the examination hall ticket and printing the same.
11. He shall undertake the studies of the academic program with necessary industry, discipline and honesty and conduct himself with due dignity and shall do nothing which is unbecoming of a student of the YCMOU.

परिशिष्ट ३ : गरीब अध्ययनार्थी साहाय्य योजना नियमावली

१. **नाव :** या योजनेचे नाव गरीब अध्ययनार्थी साहाय्य योजना असे राहील.

२. **व्याप्ती :**

२.१ सदरची गरीब अध्ययनार्थी साहाय्य योजना यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठाच्या एका वर्षापेक्षा अधिक कालावधीच्या सर्व शिक्षणक्रमांच्या अध्ययनार्थ्यांना लागू राहील.

२.२ अंध, अपंग, मूकबधिर, कर्णबधिर अध्ययनार्थ्यांसाठी संपूर्ण फी, मार्कांची सवलत व्यवस्थापन मंडळाने घेतलेल्या निर्णयान्वये देय राहील.

२.३ आर्थिक दुर्बल घटकातील अध्ययनार्थ्यांसाठी सदर योजना लागू असेल.

३. **पात्रतेचे निकष :**

३.१ गरीब अध्ययनार्थी साहाय्य योजनेचा लाभ मिळण्यासाठी कुटुंबाच्या वार्षिक उत्पन्नाची कमाल मर्यादा रु. १,००,०००/– राहील.

३.२ तहसिलदाराचे मूळ उत्पन्नाचे प्रमाणपत्र मागील वित्तीय वर्षाचे असावे.

३.३ सदर योजनेचा लाभ देताना संबंधित अध्ययनार्थी मागील शैक्षणिक वर्षाच्या अंतिम परीक्षेत उत्तीर्ण असणे आवश्यक राहील.

३.४ गरीब अध्ययनार्थी सहाय्य योजनेसाठी अध्ययनार्थ्याने मागील वर्षी योजनेचा लाभ घेतला असेल तर सदर अध्ययनार्थी सर्व विषयांत उत्तीर्ण असणे आवश्यक आहे.

३.५ सदर योजनेसाठी पात्र ठरलेल्या अध्ययनार्थ्याने त्याला ज्या शैक्षणिक वर्षासाठी योजनेचा लाभ मंजूर करण्यात आला तो अभ्यासक्रम त्याने / तिने यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठाच्या मान्यताप्राप्त अध्ययन सहाय्यता केंद्रातून पूर्ण करणे आवश्यक आहे. अभ्यासक्रमाचे वर्ष पूर्ण होण्यापूर्वी संबंधित अध्ययनार्थ्याचा प्रवेश कोणत्याही कारणास्तव रद्द झाल्यास विद्यापीठाने प्रदान केलेली रक्कम व प्रमाणपत्र विद्यापीठास परत करण्याची जबाबदारी संबंधित अध्ययनार्थी, अध्ययन सहाय्यता केंद्र व विभागीय केंद्र यांची राहील.

३.६ राज्य शासन / केंद्र शासन यांच्याकडे शिष्यवृत्ती मिळण्यासाठी अर्ज केलेल्या अध्ययनार्थ्यांना सदर योजनेचा लाभ देय नाही.

३.७ रु. ३,०००/– पेक्षा कमी फी असलेल्या शिक्षणक्रमाकरिता ही योजना लागू नाही.

४. **योजनेची गुणांची निकष पद्धत :**

४.१	अध्ययनार्थी शहरी भागातील असल्यास	१ गुण
४.२	अध्ययनार्थी ग्रामीण भागातील असल्यास	२ गुण
४.३	अध्ययनार्थी अतिदुर्गम भागातील असल्यास	३ गुण
४.४	प्रकल्पग्रस्त असल्यास	२ गुण
४.५	खेळाडू असल्यास (विभागीय / राज्य पातळी)	४ गुण
४.६	उत्पन्न मर्यादा रु. ३५०००/– पर्यंत	३ गुण
४.७	उत्पन्न मर्यादा रु. ७००००/– पर्यंत	२ गुण
४.८	उत्पन्न मर्यादा रु. १,००,०००/– पर्यंत	१ गुण

५. **अनुज्ञेय रक्कम :** अनुज्ञेय रक्कम या योजनेसाठी निश्चित केलेल्या निकषांनुसार प्राप्त गुणांच्या आधारे व शिक्षणक्रम पातळीनिहाय ठरविलेल्या रकमेच्या आधारे निश्चित केली जाईल.

५.१ पदविका शिक्षणक्रम : रु. ३,०००/– किंवा शिक्षणक्रमाचे शुल्क यापैकी जे कमी असेल ती रक्कम

५.२ पदवी शिक्षणक्रम : रु. ५,०००/– किंवा शिक्षणक्रमाचे शुल्क यापैकी जे कमी असेल ती रक्कम

५.३ पोस्ट ग्रॅज्युएट डिप्लोमा शिक्षणक्रम : रु. ५,०००/– किंवा शिक्षणक्रमाचे शुल्क यापैकी जे कमी असेल ती रक्कम

५.४ पदव्युत्तर पदवी शिक्षणक्रम : रु. ७,०००/– किंवा शिक्षणक्रमाचे शुल्क यापैकी जे कमी असेल ती रक्कम

५.५ गरीब अध्ययनार्थी साहाय्य निधी योजनेकरिता अर्थसंकल्पातील अंदाजपत्रकीय तरतूद आरक्षण विभागातर्फे त्या–त्या शैक्षणिक वर्षात करण्यात येईल.

५.६ अनुज्ञेय रक्कम उदाहरण दाखल तक्ता :

अ.क्र.	*किमान गुण*	*अनुज्ञेय रकमेचे प्रमाण %*	*डिप्लोमा*	*पदवी / पोस्ट ग्रॅज्युएट डिप्लोमा*	*पोस्ट ग्रॅज्युएट डिग्री*
			रु. ३०००/–	रु. ५०००/–	रू. ७०००/–
१	०२	३०	रु. ९००	रु. १५००	२१००
२	३ ते ५	५०	रु. १५००	रु. २५००	३५००
३	६ च्या पुढे	१००	रु. ३०००	रु. ५०००	७०००

६ गरीब अध्ययनार्थी साहाय्य योजनेअंतर्गत मदत मिळण्यासाठी अर्ज सादर करण्याची पद्धत :

६.१ गरीब अध्ययनार्थी साहाय्य निधी योजनेचा विहित नमुन्यातील अर्ज व आवश्यक सहपत्रे जोडून अध्ययन सहाय्यता केंद्राकडे दिलेल्या मुदतीत सादर करणे आवश्यक राहील.

६.२ अध्ययनार्थ्याने सादर केलेल्या विहित नमुन्यातील अर्जावर अध्ययन सहाय्यता केंद्र प्रमुख / संयोजक यांचा सही व शिक्का असणे बंधनकारक राहील.

६.३ अर्जातील प्रतिज्ञापत्रावर अध्ययनार्थ्यांची सही व राष्ट्रीयीकृत बँकेचा तपशील म्हणजे बँकेचे नाव, शाखा, खाते क्रमांक, आय एफ एस सी (IFSC) कोड या बाबी नोंदवणे आवश्यक आहे.

६.४ मागील वर्षी सदर योजनेचा लाभ घेणाऱ्या अध्ययनार्थ्यांनी मागील वर्षीच्या गुणपत्रिकेची झेरॉक्स प्रत जोडली आहे काय? ते मागील वर्षाच्या परीक्षेत उत्तीर्ण आहेत का? हे अध्ययन सहाय्यता केंद्र प्रमुखांनी पहावे.

६.५ अध्ययन सहाय्यता केंद्रप्रमुखांनी अध्ययनार्थ्यांकडून अर्ज निर्धारित मुदतीत भरून घेऊन विभागीय केंद्रांकडे सादर करावेत.

६.६ अध्ययन सहाय्यता केंद्राने विभागीय केंद्राकडे सादर केलेल्या अर्जाची छाननी वरील निकषांच्या आधारे विभागीय केंद्राने करावी. तसेच विद्यापीठाने दिलेल्या विहित नमुन्यातील माहिती Excel Sheet मध्ये Hard Copy/ Soft Copy तयार करावी.

६.७ शैक्षणिक वर्ष २०१४–१५ मध्ये प्रवेश घेतलेल्या अध्ययनार्थ्यांना पूर्वीच्याच नियमाप्रमाणे गरीब अध्ययनार्थी साहाय्य प्रदान करण्यात येईल.

६.८ शैक्षणिक वर्ष २०१५–१६ पासून प्रवेश घेतलेल्या अध्ययनार्थ्यांना नवीन नियमांच्या आधारे गरीब अध्ययनार्थी साहाय्य योजनेची रक्कम प्रदान करण्यात येईल.

६.९ प्रत्येक शैक्षणिक वर्षात दिनांक १५ ऑक्टोबरपर्यंत अध्ययन सहाय्यता केंद्रांनी गरीब अध्ययनार्थी सहाय्य योजनेचे अर्ज जमा करावेत व विभागीय केंद्रांनी दिनांक १५ नोव्हेंबरपर्यंत सदरचे अर्ज व तक्त्यातील माहिती उपकुलसचिव, आरक्षण कक्ष यांच्याकडे सादर करावी.

६.१० पात्र अध्ययनार्थ्यांना सदर योजनेचा लाभ मंजूर केल्याबाबतची अंतिम यादी जानेवारीमध्ये विद्यापीठाच्या संकेतस्थळावर जाहीर केली जाईल.

परिशिष्ट ४ : University Grants Commission Resolution (2004)

विश्वविद्यालय अनुदान आयोग
बहादुरशाह जाफर मार्ग
नई दिल्ली–११० ००२
UNIVERSITY GRANTS COMMISSION
BAHADURSHAH ZAFAR MARG
NEW DELHI-110002

F1-52/2000(CPP-II) 5 MAY 2004

The Registrar / Director
Of all the Indian Universities
(Deemed, State, Central Universities /
Institutions of National importance)

Subject : Recognition of Degrees awarded by Open Universities.

Sir/Madam,

There are a number of open Universities in the country offering various degrees/diploma through the mode of non-formal education. **The Open Universities have been established in the country by an Act of Parliament or State Legislature in accordance with the provisions contained in Section 2(f) of University Grants Commission Act, 1956. These universities are, therefore, empowered to award degrees in terms of Section 22(1) of the UGC Act, 1956.**

A circular was earlier issued vide UGC letter N.F.1-8/92(CPP) dated February, 1992 mentioning that the Certificate, Diplomas and Degrees awarded by Indira Gandhi National Open University are to be treated equivalent to the corresponding awards of the Universities in the country.

Attention is further invited to UGC circular No.F1-25/93(CPP-II) dated 28th July, 1993 (copy enclosed) for recognition of degrees and diplomas as well as transfer of credit for courses successfully completed by students between the two types of universities so that the mobility of students from Open University stream to traditional Universities is ensured without any difficulty.

The UGC has specified the nomenclature of degrees under Section 22(3) of the UGC Act, 1956 to ensure mandatory requirements viz. minimum essential academic inputs required for awarding such degrees. A copy of Gazette Notification regarding specification of degrees issued vide No.1-52/97(CPP-II) dated 31st January 2004 is enclosed. The details are also given in UGC Web site : www.ugc.ac.in

May, I therefore request you to treat the Degrees / Diploma / Certificates awarded by the Open Universities in conformity with the UGC notification on Specification of Degrees as equivalent to the corresponding awards of the traditional Universities in the country.

Yours faithfully

(Dr. Mrs. Pankaj Mittal)
Joint Secretary

Encl. : As Above
Copy to :

1. The Secretary, Government of India, Ministry of Human Resource Development, Department of Secondary Education and Higher Education, Shastri Bhavan, New Delhi-110001.
2. The Secretary, All Indian Council for Technical Education, I.G. Sports Complex, Indraprastha Estate, New Delhi
3. The Secretary, Association of Indian Universities (AIU), 16, Comrade Inderjit Gupta Marg, New Delhi -110002.
4. The Secretary, National Council for Teacher Education, I.G. Stadium, I. P. Estate, New Delhi-110002.
5. The Director of Distance Education Council, IGNOU Campus, Maidan Garhi, New Delhi-110068.
6. The Vice-Chancellor, Indira Gandhi National Open University, Maidan Garhi, New Delhi-110068.
7. The Vice-Chancellor, Dr. B. R. Ambedkar Open University, Road, No. 46, Jubilee Hills, Hyderabad (AP)
8. The Vice-Chancellor, Nalanda Open University, West Gandhi Maidan, Patna-800001 (Bihar)
9. The Vice-Chancellor, Dr. Babasaheb Ambedkar Open University, Shahigaug, Ahmedabad-380003 (Gujarat)
10. The Vice-Chancellor, Karnataka State Open University, Manasagangotri, Mysore-570006 (Karnataka)
11. The Vice-Chancellor, Yashwantrao Chavan Maharashtra Open University, Nashik-422222 (Maharashtra)
12. The Vice-Chancellor, Kota Open University, Vardhaman Mahaveer Open University, Kota-324010 (Rajasthan)
13. The Vice-Chancellor, Netaji Subhash Open University, Kolkata-700020 (West Bengal)
14. The Vice-Chancellor, Madhya Pradesh Bhoj (Open) University, Bhopal-462016 (M.P.)

(V.K. Jaiswal)
Under Secretary

परिशिष्ट ५ : G.R. of equivalency to 10th and 12th

यशवंतराव चव्हाण मुक्त विद्यापीठ, नाशिक व
राष्ट्रीय मुक्त विद्यालय शिक्षण संस्था, नवी दिल्ली यांची
प्रमाणपत्रे शासनसेवेसाठी समकक्ष म्हणून विचारात घेण्याबाबत

महाराष्ट्र शासन
सामान्य प्रशासन विभाग
शासन निर्णय क्रमांक : आरजीडी-१५११/प्र.क्र.८९/१३,
मंत्रालय, विस्तार इमारत, मुंबई-४०००३२
दिनांक : २० मे, २०११.

वाचा

१) शासन निर्णय, सामान्य प्रशासन विभाग, क्रमांक : आरजीडी-१३९८/प्र.क्र.६७/९८/१३, दिनांक १० डिसेंबर, १९९८.
२) शासन निर्णय, सामान्य प्रशासन विभाग, क्रमांक : आरजीडी-१३०५/प्र.क्र.२४/२००५/१३, दिनांक १२ डिसेंबर, २००६.

शासन निर्णय :

यशवंतराव चव्हाण मुक्त विद्यापीठ, नाशिक येथून प्राप्त केलेली शैक्षणिक अर्हता शासकीय सेवेतील नियुक्तीसाठी ग्राह्य धरण्याबाबत सर्वसाधारण सूचना निर्गमित करण्याचे निदेश मा. महाराष्ट्र प्रशासकीय न्यायाधीकरण, मुंबई यांनी श्री. राजेंद्र घुणकीकर विरुद्ध महाराष्ट्र शासन (मूळ अर्ज क्र. ६७०/२००८) वर दिले आहेत. त्यावर, शासनाने घेतलेल्या निर्णयानुसार यासंदर्भात खालीलप्रमाणे सूचना देण्यात येत आहेत.

१. ''ज्या पदांच्या सेवाप्रवेश नियमात १० वी/१२ वी (माध्यमिक/उच्च माध्यमिक) परीक्षा उत्तीर्ण असणे अशी किमान अर्हता विहित केलेली असेल त्या बाबतीत, महाराष्ट्र राज्य शिक्षण मंडळाची माध्यमिक व उच्च माध्यमिक शालांत परीक्षा उत्तीर्ण नसलेला मात्र, यशवंतराव चव्हाण मुक्त विद्यापीठाची पूर्व परीक्षा उत्तीर्ण होऊन पदवी परीक्षेचे प्रथम वर्ष उत्तीर्ण झालेला **वा** यशवंतराव चव्हाण मुक्त विद्यापीठातून पदवी धारण केलेला उमेदवार पात्र समजण्यात यावा.''

२. बृहन्मुंबईतील लिपिक-टंकलेखक पदावरील नियुक्तीसाठी विहित करण्यात आलेल्या सेवाप्रवेश नियमातील २ (इ) मध्ये ''महाराष्ट्र माध्यमिक व उच्च माध्यमिक मंडळाने नियंत्रित केलेली माध्यमिक शालांत प्रमाणपत्र परीक्षा आणि या परीक्षेस समकक्ष घोषित केलेल्या इतर परीक्षा अंतर्भूत असल्याचे नमूद केले आहे.'' तसेच, उमेदवारांकडे महाराष्ट्र राज्यातील अधिवास प्रमाणपत्र असणेही आवश्यक आहे. राष्ट्रीय मुक्त विद्यालय शिक्षण संस्थान, नवी दिल्ली या विद्यालयाची माध्यमिक शालांत परीक्षा उत्तीर्ण केलेल्या एका उमेदवाराने महाराष्ट्र प्रशासकीय न्यायाधिकरणाकडे दाखल केलेल्या प्रकरणात (मूळ अर्ज क्रमांक २०४/२०१०) राज्य शासनाने लवकरात लवकर निर्णय घ्यावा, असे आदेश दिले आहेत. केंद्र शासनाने कायद्यान्वये स्थापन केलेल्या राष्ट्रीय मुक्त विद्यालय शिक्षण संस्था, नवी दिल्ली (National Institution of Open Schooling, New Delhi) या विद्यालयाची माध्यमिक शालांत परीक्षा (किमान ५ विषयांसह) उत्तीर्ण केलेल्या उमेदवारांना शालेय शिक्षण विभागाने अकरावी प्रवेशासाठी पात्र ठरविले आहे. मात्र, शासन सेवेतील नियुक्तीसंदर्भात समकक्षतेबाबत कोणतेही आदेश नाहीत. केंद्रिय मनुष्यबळ विकास मंत्रालयाने सर्व राज्यांना, राष्ट्रीय मुक्त विद्यालय शिक्षण संस्था, नवी दिल्ली (National Institute of Open Schooling, New Delhi) यांच्याकडून दिली जाणारी प्रमाणपत्रे उच्च शिक्षण व नोकरीसाठी (Employment) ग्राह्य (समकक्ष) धरण्याबाबत कळविले आहे. ही बाब विचारात घेऊन, राष्ट्रीय मुक्त विद्यालय शिक्षण संस्था, नवी दिल्ली यांच्यामार्फत माध्यमिक शालांत परीक्षेबाबत दिलेले प्रमाणपत्र, माध्यमिक शालांत परीक्षा अशी अर्हता असलेल्या पदांवर नियुक्तीसाठी ग्राह्य धरण्याची बाब देखील शासनाच्या विचाराधीन होती. त्यावर, शासनाने घेतलेल्या निर्णयानुसार यासंदर्भात खालीलप्रमाणे सूचना देण्यात येत आहेत.

''राष्ट्रीय मुक्त विद्यालय संस्था, नवी दिल्ली यांची (मराठी व इंग्रजीसह किमान ५ विषयांसह) शालांत परीक्षा उत्तीर्ण झालेल्या व सदर प्रमाणपत्र (Secondary School Examination Certificate) धारण करणाऱ्या उमेदवारांनी, राज्य शासन सेवेमध्ये ज्या ज्या ठिकाणी माध्यमिक शालांत प्रमाणपत्र परीक्षा उत्तीर्ण अशी अर्हता विहित केली असेल त्या त्या ठिकाणी शासन सेवेसाठी शालांत परीक्षा समकक्ष पात्रता आपोआप धारण केली आहे असे समजण्यात यावे.''

३. त्यानुसार, सर्व नियुक्ती प्राधिकारी यांनी कार्यवाही करावी. हे आदेश या आदेशाच्या दिनांकापासून तात्काळ अंमलात येतील.

४. सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध असून त्याचा संगणक संकेतांक क्रमांक २०११०५२०१३५११०४००१ असा आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

(बा. वि. निकम)
अवर सचिव, महाराष्ट्र शासन

Guidelines for Pursuing Two Academic Programmes Simultaneously

Guidelines

1. A student can pursue two full time academic programmes in physical mode provided that in such cases, class timings for one programme do not overlap with the class timings of the other programme.
2. A student can pursue two academic programmes, one in full time physical mode and another in Open and Distance Learning (ODL)/Online mode; or up to two ODL/Online programmes simultaneously.
3. Degree or diploma programmes under ODL/Online mode shall be pursued with only such HEIs which are recognized by UGC/Statutory Council/Govt. of India for running such programmes.
4. Degree or diploma programmes under these guidelines shall be governed by the Regulations notified by the UGC and also the respective statutory/professional councils, wherever applicable.
5. These guidelines shall come into effect from the date of their notification by the UGC. No retrospective benefit can be claimed by the students who have already done two academic programmes simultaneously prior to the notification of these guidelines.

The above guidelines shall be applicable only to the students pursuing academic programmes other than Ph.D. programme.

Based on the above guidelines, the universities can devise mechanisms, through their statutory bodies, for allowing their students to pursue two academic programmes simultaneously as mentioned above.

https://www.ugc.gov.in/pdfnews/5729348_Guidelines-for-pursuing-two-academic-programmes-simultaneously.pdf

Appendix - 7 : G.R. of Equivalency and Approval of State Govt. of Maharashtra for Degree's and Diploma's of Open Universities

मुक्त विद्यापीठाच्या पदव्यांना समकक्षता व शासनमान्यता

(१) अन्य विद्यापीठांच्या पदवीशी समकक्षता

मा. शिक्षण संचालक (उच्च शिक्षण) महाराष्ट्र राज्य यांच्या पत्र क्र. समक (उ. शि.)/१०९४/३२८६१/मवि-१, दि. ३० ऑक्टोबर १९९५ च्या पत्रान्वये 'केंद्रीय किंवा राज्य विधिमंडळाने अधिनियमाद्वारे भारतातील विद्यापीठाने दिलेली पदवी/पदविका आणि संसदेने अधिनियमाद्वारे इतर शैक्षणिक संस्था प्रस्तावित केलेल्या आहेत किंवा विद्यापीठ अनुदान आयोग अधिनियम (१९५६) मधील कलम क्र. ३ अन्वये मानीव विद्यापीठे घोषित केली आहेत अशांच्या बाबतीत पदवी किंवा पदविका मान्यता देण्याबाबतचे औपचारिक आदेश विद्यापीठाने काढण्याची आवश्यकता नाही'.

यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठ हे महाराष्ट्र राज्याच्या विधिमंडळाने अधिनियमाद्वारे (कायदा क्र. २०/१९८९) स्थापन केलेले विद्यापीठ असून त्यास विद्यापीठ अनुदान आयोगाचीही मान्यता आहे. **त्यामुळे या विद्यापीठाची पदवी इतर विद्यापीठांच्या पदवीशी समकक्ष आहे.**

(२) विद्यापीठ अनुदान आयोगाची मान्यता

विद्यापीठ अनुदान आयोग, नवी दिल्ली यांनी त्यांचे पत्र क्र. F/S-15/89 (CPP-I) दि. ८ डिसेंबर १९९२ नुसार विद्यापीठ अनुदान आयोगाच्या १९५६ च्या कायद्यातील कलम १२-बी अन्वये यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठास मान्यता दिली आहे.

(३) महाराष्ट्र लोकसेवा आयोगाची मान्यता

उपसचिव व परीक्षा नियंत्रक, महाराष्ट्र लोकसेवा आयोग, मुंबई यांच्या पत्र क्र. १४७७ (१७/१९९४/कक्ष) **दि. १७ फेब्रुवारी १९९४ च्या पत्रातील मान्यतेसंबंधीचा मजकूर - 'यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठ हे संविधिमान्य (Statutory) असल्यामुळे आपल्या विद्यापीठाच्या पदवीधर** अध्ययनार्थ्यांकडून आलेले अर्ज देखील इतर मान्यताप्राप्त विद्यापीठांच्या पदवीधर उमेदवारांकडून आलेल्या अर्जांप्रमाणेच आयोगाकडून विचारात घेतले जातील'

मुक्त विद्यापीठाच्या पदवी/पदविकांना महाराष्ट्र शासन मान्यता

विद्यापीठ अनुदान आयोगाने मान्यता दिलेली विद्यापीठे

राज्य सेवेतील पदासांठी पदवी/पदविकास मान्यता

महाराष्ट्र शासन

सामान्य प्रशासन विभाग

शासन निर्णय : क्रमांक आरजीडी-१३९४/प्र.क्र. २१/९४/१३,मंत्रालय, मुंबई ४०००३२, दिनांक ८ मार्च १९९५

वाचा : (१) सामान्य प्रशासन विभाग, शासन निर्णय क्रमांक आरजीडी-१०६१/१८९६७/११४ - जे दिनांक २१ ऑगस्ट १९६९

शासन निर्णय : महाराष्ट्र लोक सेवा आयोगाशी विचार विनिमय करून उपरोक्त दिनांक २१ ऑगस्ट १९६९ च्या आदेशाद्वारे असा निर्णय घेण्यात आला होता की, केंद्र अथवा राज्य विधिमंडळाच्या अधिनियमाद्वारे स्थापित झालेली विद्यापीठे, संसदेच्या अधिनियमाद्वारे स्थापन झालेल्या इतर शैक्षणिक संस्था, किंवा विद्यापीठ अनुदान आयोग अधिनियम, १९५६ च्या अंतर्गत भाग ३ अन्वये जाहीर झालेली मानवी विद्यापीठे यांनी प्रदान केलेल्या पदव्या / पदविका तसेच भारतीय वैद्यकीय मंडळ अधिनियम, १९५६ च्या परिशिष्टांमध्ये अंतर्भूत केलेल्या वैद्यकीय व संलग्न विषयामधील पदव्या यांना शासकीय महाविद्यालयातील अध्यापकीय पदे वगळता, **राज्यातील सेवा व पदांवरील भरतीसाठी आपोआप मान्यता प्राप्त झाली असल्याचे समजण्यात यावे.**

(२) सदर आदेशासोबत विद्यापीठ अनुदान आयोगाने मान्यता दिलेल्या वैधानिक विद्यापीठे व संस्थांची यादी जोडण्यात आली होती. आयोग मान्यताप्राप्त विद्यापीठे व संस्था यांची अद्ययावत यादी आता या आदेशासोबत जोडण्यात आली आहे. शासन निर्णय, सामान्य प्रशासन विभाग, क्रमांक आरजीडी - १०६१/१८९६७/९१४/जे दिनांक २१ ऑगस्ट १९६९ मध्ये नमूद केलेल्या आणि वर परिच्छद १ मध्ये उद्धृत केलेल्या हेतूसाठी सदर सर्व विद्यापीठे/संस्था यांनी प्रदान केलेल्या पदवी/पदविकांना आपोआप मान्यता देण्यात आल्याचे समजण्यात यावे.

महाराष्ट्रचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने

दा. र. राणे

अवर सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रति,

(१) राज्यपालांचे सचिव
(२) मुख्य मंत्र्यांचे सचिव
(३) सचिव, महाराष्ट्र लोकसेवा आयोग, मुंबई
(४) महालेखापाल, महाराष्ट्र-१, मुंबई
(५) महालेखापाल, महाराष्ट्र -२, मुंबई
(६) निवासी लेखा परीक्षा अधिकारी, मुंबई
(७) अभिदान व लेखा अधिकारी, मुंबई
(८) प्रबंधक, उच्च न्यायालय (मूळ न्याय शाखा), मुंबई
(९) प्रबंधक, उच्च न्यायालय (अपील शाखा), मुंबई
(१०) प्रबंधक, लोक आयुक्त व उप लोक आयुक्त यांचे कार्यालय, मुंबई
(११) सर्व मंत्रालयीन शिक्षण
(१२) मंत्रालयीन विभागांच्या नियंत्रणांच्या नियंत्रणाखालील सर्व विभाग प्रमुख व कार्यालय प्रमुख
(१३) अवर सचिव, भारत सरकार, शिक्षण मंत्रालय, नवी दिल्ली
(१४) निवड नस्ती

वाचा : महाराष्ट्र शासनाच्या उपरोक्त शासन निर्णय क्रमांक आर.जी.डी. १३९४/प्र.क्र.२१/९४/१३ मंत्रालय, मुंबई. दिनांक ८ मार्च १९९५ च्या सोबत जोडलेल्या यादीमध्ये यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठ, नाशिक यांची अनुक्रमांक १४६ वर नोंद करण्यात आलेली आहे.

Appendix - 8 : Letter of Recognition from UGC

APPENDIX 1.1 : LETTER OF RECOGNITION FROM UGC

UNIVERSITY GRANTS COMMISSION
BAHADUR SHAH ZAFAR MARG
NEW DELHI-110002.

NO. F.5-15/89 (OPP-I) December, 1992

The Secretary
Govt. of Maharashtra
Higher and Technical
Education and Employment Deptt.
Mantralaya Annexe
Bombay- 400032.

Sub : Recognition of Yashwantrao Chavan Maharashtra Open University, Nashik for Central assistance under Section 12-B of the UGC Act, 1956.

Sir,

With reference to the correspondence resting with your letter No. MOJ/ 63003 (241/92) UNI dated 11th November, 1992 on the above subject, I am to say that the University Grants Commission has agreed to declare the Yashwantrao Chavan Maharashtra Open University Nashik established under Maharashtra State Act No. XX of 1989, fit to receive Central assistance for all purposes including Institutional development in terms of the rules framed under Section 12-B of the UGC Act, 1956.

The receipt of the letter may please be acknowledged.

Yours faithfully,

Sd/xxx
(I J GUPTA)
JOINT SECRETARY

Copy to: -

1. The Vice – Chancellor, Yashwantrao Chavan Maharashtra Open University, Nashik-422005.
2. Secretary to the Govt. of India, Ministry of Human Resource Development (Deptt. of Education) New Delhi.
3. The Registrar, Indira Gandhi National Open University, Maidan Garhi, New Delhi- 110068.
4. The Secretary, Association of Indian Universities, 16, Kotla Marg, New Delhi- 110002.
5. Desk Officer (Meeting) / S.O.FD-III/S.O.SU-II/S.S.O.-I, Stat, U.G.C. New Delhi.
6. All Officers /Sections, UGC New Delhi.

Sd/-
(D. D. Mehta)
SECTION OFFICER

परिशिष्ट ९ : विद्यार्थी सहायता आणि विद्यार्थी कल्याण योजना

■ अध्ययनार्थी सहायता

अल्प उत्पन्न गटातल्या हुशार अध्ययनार्थ्यांसाठी अध्ययनार्थी साहाय्य योजना विद्यापीठातर्फे राबविली जाते. त्यासाठी विद्यापीठाने १५ लाखांची तरतूद केली आहे. या योजनेखाली आर्थिकदृष्ट्या दुर्बल अध्ययनार्थ्यांनी प्रवेश घेतलेल्या शिक्षणक्रमासाठी असलेल्या शुल्कात सवलत देण्यात येते. त्यासाठी विद्यापीठाने विहित नमुना विकसित केला असून योग्य पात्रताधारक विद्यार्थ्यांना प्रवेश शुल्कात सवलत देण्यात येते.

■ अध्ययनार्थी कल्याण योजना

अध्ययनार्थ्यांच्या सर्वांगीण व्यक्तिमत्त्व विकासासाठी दरवर्षी क्रीडा व युवक महोत्सवांचे आयोजन करण्यात येते. तसेच अध्ययनार्थ्यांमधील संशोधन प्रवृत्तीला प्रोत्साहन देण्यासाठी आविष्कार ही संशोधनात्मक स्पर्धाही घेण्यात येत असते.

■ क्रीडा महोत्सव

विद्यापीठाच्या अध्ययनार्थ्यांना खेळाचे मैदान मिळावे म्हणून विद्यापीठाने विभागीय व विद्यापीठ पातळीवर क्रीडा स्पर्धा सुरू केल्या आहेत. यातून खेळाडूंना राज्य व राष्ट्रीय स्तरावरील क्रीडा स्पर्धेत भाग घेता येतो. मा. राज्यपालांच्या कार्यालयाकडून आयोजित केल्या जाणाऱ्या आंतरविद्यापीठीय अश्वमेध व ए. आय. यू. च्या क्रीडास्पर्धेतही खेळाडूंना भाग घेता येतो.

■ युवक महोत्सव

विद्यापीठाच्या कलावंत अध्ययनार्थ्यांना त्यांच्या कलागुणांचे प्रदर्शन करता यावे म्हणून विद्यापीठाने विभागीय व केंद्रीय स्तरावर युवक महोत्सव सुरू केला आहे. यात वक्तृत्व स्पर्धा, एकांकिका, नृत्य संगीत, गायन यांसारख्या स्पर्धा घेण्यात येतात. मा. राज्यपालांच्या कार्यालयाकडून आयोजित केल्या जाणाऱ्या इंद्रधनुष्य व ए.आय.यू. (भारतीय विद्यापीठ संघ) यांच्यातर्फे घेण्यात येणाऱ्या राष्ट्रीय युवक महोत्सवात कलावंत विद्यार्थ्यांना सहभाग घेता येतो.

■ आविष्कार

विद्यापीठ स्तरावरील अध्ययनार्थ्यांमधील संशोधन प्रवृत्तीला प्रोत्साहन देण्यासाठी मा. राज्यपाल यांच्या कार्यालयातर्फे दरवर्षी आविष्कार ही संशोधनात्मक स्पर्धा घेण्यात येते. या आंतरविद्यापीठीय संशोधन महोत्सवातही मुक्त विद्यापीठाच्या विद्यार्थ्यांना भाग घेता येतो.

■ संवाद पत्रिका

राज्यभर पसरलेल्या मुक्त विद्यापीठाच्या अध्ययनार्थ्यांशी संपर्क साधण्यासाठी मुक्त विद्यापीठ संवादपत्रिका हे मासिक प्रकाशित केले जाते. अध्ययनार्थ्यांना उपयुक्त माहिती लेख, सूचना यांचा यात समावेश असतो. अध्ययनार्थ्यांमधील अभ्यासाची प्रेरणा व दूरशिक्षणाबाबत जागरूकता वाढविण्याचे कार्य ही पत्रिका करत असते. सदर संवाद पत्रिका वेबसाईटवर वाचण्यासाठी उपलब्ध असेल.

■ आभासी वर्ग

अध्ययनार्थ्यांना उपग्रहाच्या माध्यमातून शिक्षण घेणे शक्य व्हावे म्हणून विद्यापीठाने अहमदाबाद येथील भारत सरकारच्या भारतीय अंतरिक्ष अनुसंधान संघटन (इस्रो) या संस्थेच्या मदतीने एज्युसॅट या उपग्रह वाहिनीद्वारा (सॅटेलाईट चॅनल) दूरशिक्षणाचा प्रकल्प सुरू केला आहे. या प्रकल्पांतर्गत राज्यात एकूण ४० व्हर्च्युअल लर्निंग सेंटर कार्यान्वित केलेली आहेत. याद्वारे थेट संपर्कसत्रे घेण्यात येतात.

■ राष्ट्रीय सेवा योजना

पारंपरिक विद्यापीठांप्रमाणेच मुक्त विद्यापीठाच्या अध्ययनार्थ्यांसाठी राष्ट्रीय सेवा योजना सुरू करण्यात आली आहे.

खालील संवर्गातील विद्यार्थ्यांना शुल्कात सवलत दिली जाते.

(१) अंध, अपंग, मूक-बधिर, कर्णबधिर अध्ययनार्थी (पाहा परिशिष्ट ३)

(२) विद्यापीठातील नियमित वेतनश्रेणीत कार्यरत सेवक व त्यांचे परिवारजन (स्वतः, पत्नी/पती, दोन पेक्षा अधिक नाही इतके अवलंबून असलेले अपत्य)

(३) मागासवर्गीय (शासनाच्या नियमाच्या अधीन) अध्ययनार्थी.

वरील संवर्गातील उमेदवारांनी संपूर्ण शिक्षणक्रम शुल्क भरून प्रवेश घ्यावा. त्यानंतर विद्यापीठ / शासनाच्या नियमाप्रमाणे शुल्क सवलतीची प्रक्रिया पूर्ण करावी. विद्यापीठ / शासनाच्या नियमाप्रमाणे शुल्काचा परतावा संबंधितांना देण्यात येईल.

Admission And Examination Services

(Visitors Count - 339512)

Admission Regarding Services	विद्यार्थी प्रवेशविषयक सेवा, सेवाशुल्क आणि सेवा प्राप्त करण्यासाठी करावयाच्या प्रक्रियाबाबतच्या माहितीचे सूचनापत्र (Uploaded on 23/05/2023)	Click Here
Services Information	Student Helpline related to Admissions, Examinations and other services require for the Students	Click Here
Sr. No.	**Service Description**	**For Using this**
1	परीक्षाविषयक विविध सेवा शुल्कांचे पेमेंट ऑनलाईन पद्धतीने करण्याबाबतचे सूचनापत्र (Uploaded on 20/04/2023) (Uploaded on 03/06/2023)	Click Here
2	How to generate your ACADEMIC BANK OF CREDITS (ABC) Account of Digilocker Portal - Vedio Presentation (Uploaded on 22/10/2022)	Click Here
3	How to generate your ACADEMIC BANK OF CREDITS (ABC) Account of Digilocker Portal : PDF Presentation (Uploaded on 22/10/2022)	Click Here
4	CGPA To Percentage Equivalence calculation Formula	Click Here
5	ऑनलाईन मायग्रेशन सुविधेबाबत विद्यार्थ्यांसाठी सूचनापत्र (Uploaded on 24/09/2021) (Revised on 31/12/2022)	Click Here
6	परीक्षा विभागातील परीक्षा-युनिट १ अंतर्गत असणाऱ्या शिक्षणक्रमांची यादी (Uploaded on 06/08/2021)	Click Here
7	परीक्षा विभागातील परीक्षा-युनिट २ अंतर्गत असणाऱ्या शिक्षणक्रमांची यादी (Uploaded on 06/08/2021)	Click Here
8	परीक्षा विभागातील परीक्षा-युनिट ३ अंतर्गत असणाऱ्या शिक्षणक्रमांची यादी (Uploaded on 06/08/2021)	Click Here
9	परीक्षा विभागातील युनिटनिहाय कामकाज आणि संपर्काचा तपशील (Uploaded on 06/08/2021)	Click Here
10	महाराष्ट्र लोकसेवा हक्क अधिनियम अंतर्गत सेवा देण्याबाबत सूचनापत्र (Uploaded on 5/4/2021)	Click Here
11	About validity of YCMOU Passing certificate (उत्तीर्णता प्रमाणपत्राच्या वैधतेबाबत) (Uploaded on 09/01/2021)	Click Here
12	खालील Services साठी सुधारीत दरपत्रक	Click Here
13	**Examination / Result - Grievances** (परीक्षा / निकाल - तक्रारी)	**Click Here**
14	**MIGRATION**	**Click Here**
15	**TRANSCRIPT**	**Click Here**
16	**VERIFICATION OF MARKS**	**Click Here**
17	**SCAN COPY OF ANSWER BOOK**	**Click Here**
18	**REVALUATION OF ANSWER BOOK**	**Click Here**
19	**DOCUMENT VERIFICATION**	**Click Here**